صوبائی اسمبلی خیبر پختونخوا

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز منگل مورخہ 22 مارچ 2016ء بمطابق 12 جمادی الثانی 1437 ہجری بعد از دوپہر تین بجکر دس منٹ پر منعقد ہوا۔

محترمہ ڈپٹی سپیکر، مہر تاج روغانی مسند صدارت پر متمکن ہوئیں۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوذُ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیۡطٰنِ الرَّجِیمِ۔ بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیمِ۔

فَإِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ الۡكُبۡرَىٰO يَوۡمَ يَتَذَكَّرُ الۡإِنسَٰنُ مَا سَعَىٰO وَبُرِّزَتِ الۡجَحِيمُ لِمَن يَرَىٰ Oفَأَمَّا مَن طَغَىٰO وَءَاثَرَ الۡحَيَوٰةَ الدُّنۡيَاO فَإِنَّ الۡجَحِيمَ هِيَ الۡمَأۡوَىٰO وَأَمَّا مَنۡ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِۦ وَنَهَى النَّفۡسَ عَنِ الۡهَوَىٰO فَإِنَّ الۡجَنَّةَ هِيَ الۡمَأۡوَىٰO يَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرۡسَىٰهَاO فِيمَ أَنتَ مِن ذِكۡرَىٰهَآO إِلَىٰ رَبِّكَ مُنتَهَىٰهَآOإِنَّمَآ أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخۡشَىٰهَاO كَأَنَّهُمۡ يَوۡمَ يَرَوۡنَهَا لَمۡ يَلۡبَثُوٓاْ إِلَّا عَشِيَّةً أَوۡ ضُحَىٰهَا۔

(ترجمہ): تو جب بڑی آفت آئے گی، اس دن انسان اپنے کاموں کو یاد کرے گا اور دوزخ دیکھنے والے کے سامنے نکال کر رکھ دی جائے گی۔ تو جس نے سرکشی کی اور دنیا کی زندگی کو مقدم سمجھا۔ اس کا ٹھکانہ دوزخ ہے۔ اور جو اپنے پروردگار کے سامنے کھڑے ہونے سے ڈرتا اور جی کو خواہشوں سے روکتا رہا اس کا ٹھکانہ بہشت ہے (اے پیغمبر، لوگ) تم سے قیامت کے بارے میں پوچھتے ہیں کہ اس کا وقوع کب ہوگا؟۔ سو تم اس کے ذکر سے کس فکر میں ہو۔ اس کا منتہا (یعنی واقع ہونے کا وقت) تمہارے پروردگار ہی کو (معلوم ہے)۔ جو شخص اس سے ڈر رکھتا ہے تم تو اسی کو ڈر سنانے والے ہو۔ جب وہ اس کو دیکھیں گے (تو ایسا خیال

کریں گے) کہ گویا (دنیا میں صرف) ایک شام یا صبح رہے تھے۔ وآخِرُالدَعْوَانا أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ ٱلْعَالَمِينَ۔

محترمہ ڈپٹی سپیکر: جزاکم اللہ۔ رَبِّ ٱشۡرَحۡ لِی صَدۡرِی۔ وَیَسِّرۡ لِیٓ أَمۡرِی۔ وَٱحۡلُلۡ عُقۡدَةً مِّن لِّسَانِی۔ یَفۡقَهُواْ قَوۡلِی۔

اراکین کی رخصت

Madam Deputy Speaker: First of all, the leave applications and their names are: Dr Amjad Ali, Janab Azam Khan Durrani, Janab Muhammad Arif Ahmadzai, Raja Faisal Zaman, Janab Akbar Ayub, Haji Habib-ur-Rehman, Sardar Soran Singh, Alhaj Ibrar Hussain, Mian Zia-ur-Rehman, Janab Mohibullah Sahib, Mohtarama Khatoon Bibi, Mohtarama Nadia Sher Khan, Mohtarama Dina Naz, Janab Saleh Muhammad, Mr. Fazal Hakeem Khan., their leaves may be granted, do you agree?

(The motion was carried)

Madam Deputy Speaker: The leave is granted. Thank you. Today is one point agenda only.

جناب شوکت علی یوسفزئی: محترمه سپیکر صاحبه! زه یو اهمه خبره کول غواړمه او هغه دا چې زما حلقې سره، زما حلقې نه علاوه تقریباً ټولو حلقو ته دا ایشو ده او روزانه مونږ پسې خلق راځی چې دا شناختی کارډونه چې دی، دا بلاک دی نو مونږ سره د دې څه حل نشته۔ دې اسمبلۍ قرارداد هم پیش کړے دے او زما خو دا ریکویسټ دے چې کم از کم که څوک مشکوک وی، د هغوی د پاره د څه طریقه کار وضع کړی، چې کوم مشکوک خلق دی، پاکستانیان نه دی او هغوی ته کارډ ایشو کول نه غواړی ګورنمنټ نو پکار ده چې د هغوی پراپر څه طریقه کار اختیار کړے شی۔ اوس دا خو نه ده چې هر پاکستانی که هغه ته مهمند لیکلے شوے وی یا هغه ته آفریدے لیکلے شوے وی یا هغه ته اورکزئی لیکلې شوې وی نو هغه باندې شک وی چې دا افغانی دے یا غیر ملکی دے، نو زما خیال سره دا طریقه کار ټهیک نه دے، خلق ډیر زیات پریشانه دی، دوه، دوه کالو نه، درې درې کالو نه د خلقو شناختی کارډونه ئے بند کړی دی نو څه طریقه کار رااوباسئ۔ اکثر مونږ دا اورو چې خلق پیسې ورکړی نو د هغې نه پس بیا د هغوی شناختی کارډونه جوړ شی، نو زما به دا ریکویسټ وی چې کم از کم که دې وفاقی حکومت ته دا یو درخواست اوشی چې کم از کم چې که چا باندې

شک وی، بالکل مونږ اعتراض نه کوؤ، مونږ غلط نه Attestation کوؤ، نه د هغوی حمایت کوؤ خو چې کوم Genuine پاکستانیان دی، د هغوی شناختی کارډ بلاک کول دا ظلم دے ځکه خلق غریبانان دی، بهر نوکریانو د پاره ځی، بیا د هغوی پاسپورټ نه جوړیږی۔ دویمه اهمه مسئله دا ده چې ټرانسفارمرې دی جی، ټرانسفارمرې زمونږ یو طریقه کار دے واپډا سره، بهر په درې لکهه ټرانسفارمرې ملاویږی، واپډا مونږ له په دیارلس لکهه راکوی او مونږ پیسې هم جمع کړو، د 2014 نه مونږ پیسې جمع کړې دی او مونږ ته ټرانسفارمرې نه ملاویږی، نو دا تاسو که خپل پیسکو چیف راوغواړئ دلته او څومره چې زمونږ ممبران دی، د هغوی Grievances، اوس ګرمی را روانه ده، بیا به دا لوډ شیډنګ وی، بیا به دا بجلی خرابیږی، ټرانسفارمرې به ډیریږی نو د دې څه طریقه کار رااوباسئ چې مونږ خپلې پیسې جمع کوؤ، مونږ ته د هغه خپلو پیسو ټرانسفارمرې هم نه ملاویږی نو بیا به د دې څه حل وی؟ نو دغه تاسو ته ګزارش دے چې د دې څه حل مونږ له رااوباسئ یا پیسکو چیف رااوغواړئ چې دلته هغوی سره میټنګ اوکړو چې کوموایم پی اے ګانو خپلې پیسې جمع کړې دی چې کم از کم هغوی ته خو ټرانسفارمرې ملاؤ شی۔ ډیره مهربانی۔

Madam Deputy Speaker: Thank you Shaukat, for your concern.

جناب شکیل احمد (مشیر برائے بہبود آبادی): محترمہ سپیکر صاحبہ!

Madam Deputy Speaker: Let me finish please, I will answer him first. Thank you Shaukat, you are very right; it's federal issue.

(Interruption).

مشیر برائے بہبود آبادی: تاسو لږ کورم اوګورئ پلیز، کورم پورا نه دے جی۔

Madam Deputy Speaker: Can you please count the people? Okay, we will count the people (Interruption) دو منٹ کیلئے پلیز یہ بل بجادیں، we will wait for two minutes.

(اس مرحلہ پر گھنٹیاں بجائی گئیں)

Madam Deputy Speaker: Okay, we will adjourn it for just fifteen minutes, we will come back after fifteen minutes.

(اس مرحلہ پر ایوان کی کارروائی پندرہ منٹ کیلئے ملتوی ہو گئی)

(وقفہ کے بعد محترمہ ڈپٹی سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئیں)

Madam Deputy Speaker: So as you all know, it's one point agenda and this is regarding the Law and Order situation. I will request Maullana Lutf ur Rehman Sahib, پلیز، تاسو سټارټ کړئ۔

جناب بخت بیدار: میډم! پوائنټ آف آرډر، پوائنټ آف آرډر۔

Madam Deputy Speaker: Okay.

جناب بخت بیدار: شکریه میډم۔ زه ستا سو په توسط سره د دې ایوان دې ضروری خبرې ته مخه راګرځومه چې ټوله صوبه کښې ټینډرې بندې شوې دی، فنانس ریلیز نه کوی او هر اخبار کښې تاسو وینئ چې لکه مثال خبره کوم چې ایجوکیشن ډیپارټمنټ تر اوسه پورې تیس پرسنټ ریلیز کړے دے، پچیس پرسنټ او دغه شان نور ډیپارټمنټس چې چا له ورځو نو وائی پیسه نشته، ټهیکیدارنو کار کړے دے او د ټهیکیدارنو کار که اودریږی، کیدې شی بیا د میټریل قیمت هم اوچت شی۔ زه په دې نه پوهیږمه چې حکومت د دې په باره کښې څه سوچ کوی او کوم طریقه کار اپناوهی، دا خو د مارچ میاشت ده او جون ته زما خیال دے چې دوه میاشتې پاتې دی، نو زه به درخواست کومه حکومتی وزیر صاحب ته، هر څوک چې جواب راکوی، زه په دې ټائم کښې په خپل پوائنټ آف آرډر باندې یوه خبره ده، د هائر ایجوکیشن منسټر هم ناست دے چې د اټهائیس کالجونو یو کال اوشو پرنسپلان نشته او دغه شان بې لګامه پراته دی، لهذا امن وامان خو هم ډیر ضروری خبره ده خو د دې صوبې چلول، څه خبره پکار ده۔

محترمہ ڈپٹی سپیکر: مشتاق غنی صاحب! جواب دیں گے؟ but I don't want any debate, please you will answer and then we will go straight to the agenda.

جناب مشتاق احمد غنی (مشیر برائے اعلیٰ تعلیم): تھینک یو، میڈم سپیکر!

(شور اور قطع کلامی)

Madam Deputy Speaker: Mushtaq Ghani Sahib, you carry on.

مشیر برائے اعلیٰ تعلیم: اصل میں آج تو لاء اینڈ آرڈر پر بحث ہے، میڈم سپیکر! آپ کا شکریہ۔ جیسے آنریبل ممبر نے بات کی، اصل بات یہ ہے کہ ADP, Mid Review ہو چکی ہے اور اسی Week میں صورتحال واضح ہو جائے گی اور جن جن ڈیپارٹمنٹس کی ڈیمانڈز ہیں، ان کو ریلیز بھی شروع ہو جائے گی۔

اور ابھی چونکہ فیڈرل گورنمنٹ سے بھی 25 بلین کا ہمیں انتظار ہے جو انہوں نے Commit کیا ہوا ہے، وہ بھی ہمیں امید ہے کہ جلد ہی مل جائیں گے اور اس کے بعد یہ صورتحال جو ہے یہ بہتر ہو جائے گی اور اداروں کے جتنے کام ہمارے چل رہے ہیں ان کیلئے فنڈنگ فنانس ڈیپارٹمنٹ ریلیز کر دے گا۔

امن وامان کی صورتحال پر بحث

Madam Deputy Speaker: Okay, we will start with agenda please, Moullana Lutf ur Rehman Sahib.

مولانا لطف الرحمان (قائد حزب اختلاف): بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ بہت بہت شکریہ کہ آپ نے اتنے اہم نکتے کی طرف، آج کے اجلاس کا ایجنڈا بھی اسی بنیاد پر ہے اور مجھے افسوس بھی ہے کہ اتنے اہم مسئلے پر آج اس ایوان میں ڈسکشن ہونا تھی اور جو صورتحال آپ دیکھ رہی ہیں، اس کو کس سنجیدگی سے انہوں نے لیا ہے۔ جناب سپیکر! یہ ہمارا صوبہ ہے اور ہم عجیب سی صورتحال سے گزر رہے ہیں، آج صورتحال یہاں تک پہنچ چکی ہے اور بے حسی کی انتہا ہو گئی اس حوالے سے کہ واقعات تسلسل کے ساتھ ہو رہے ہیں، بم بلاسٹنگ ہو رہی ہے، ہماری چارسدہ یونیورسٹی میں سٹوڈنٹس پر جو خود کش دھماکے ہوئے، اس میں جو ہمارے سٹوڈنٹس، ہمارا جو مستقبل ہیں، وہ جس طریقے سے شہید ہوئے، اس کے بعد چارسدہ (شبقدر) جو کچہری میں ہوا، اس کے بعد یہاں پشاور میں بس میں جو دھماکہ ہوا، تسلسل کے ساتھ یہ دھماکے جناب سپیکر! ہو رہے ہیں اور ہماری جو بے حسی ہے وہ آپ کے سامنے ہے، دنیا کے سامنے ہے۔ ایک ٹائم تھا، ایک زمانہ تھا جب افغانستان میں کوئی میزائل گرتے تھے تو پھر ان کی صورتحال یہاں تک پہنچ چکی تھی کہ بچے جا کر اس میزائل کو کھولنے کی کوشش کرتے تھے اور اس کو سکریپ بنا کر بازار میں بیچنے کی کوشش کرتے تھے۔ آج ہماری صورتحال بھی اسی انداز میں ہمارے سامنے آ رہی ہے کہ ہمارے لوگ مر رہے ہیں، ہمارے بچے مر رہے ہیں، ہمارے سکولوں میں دھماکے ہو رہے ہیں، ہماری جو سیکورٹی فورسز ہیں ان کو ٹارگٹ کیا جا رہا ہے، ان پہ دھماکے ہو رہے ہیں، ہم کہاں پہنچ رہے ہیں، کس جگہ پہ پہنچ رہے ہیں؟ اور ہماری بے حسی دیکھیں کہ ایوان میں آج اس اہم نکتہ پر بحث ہو رہی ہے اور حکومت اس کو کس نظر سے دیکھ رہی ہے وہ بھی آپ کے سامنے ہے؟ میڈم سپیکر! پشاور میں واقعہ ہوا، ہمارے سکول میں ہمارے ساتھ ملٹری سکول جو ہے اس میں دھماکہ ہوا اور وہ اتنا دلخراش منظر تھا جس کی بنیاد پر ہم نے پورے پاکستان کے تمام

ادارے اور سیاسی پارٹیاں اکٹھی کیں اور ہم نے اکیسویں ترمیم لائی جناب سپیکر! اور ہم نے ایک زہر کا گھونٹ پیا، وہ زہر کا پیالہ ہم نے پیا، ایک مشکل فیصلے پر ہم آئے، جمہوری دور میں ہم اگر فوجی عدالت کو اجازت دیتے ہیں تو اس سے بڑا اور مشکل فیصلہ کوئی ہو نہیں سکتا اس میں، آج ہم دیکھتے ہیں ہمارے جو رویئے ہیں، رویوں سے جو ہم آگے ماحول بناتے ہیں سپیکر صاحبہ! تو اس سے ہم میں جو نفرتیں پیدا ہو رہی ہیں تو وہ ہماری، ہم دہشت گردی کو ختم کرنا چاہتے ہیں، رویئے ہمارے ایسے ہیں کہ ہم نفرت کے بیج بو رہے ہیں، ہم نے مشکل فیصلے کئے، ہمارے صوبے میں ضرب عضب چل رہا ہے، طریقہ کار سے اختلاف ہو سکتا ہے، تمام پارٹیوں نے ایک جگہ پر بیٹھ کر تقویت دی تاکہ ہم امن کی طرف جا سکیں اور آج تقریباً دو سال کا عرصہ مکمل ہونے والا ہے اور ہم نے اس وقت بھی بات کی تھی کہ فوکس کرنا ہے اور ایک محدود مدت میں ہم نے کوشش کرنی ہے کہ ہم اس کو پایہ تکمیل تک پہنچا سکیں، نتیجے کے طور پر ہم دہشت گردی کو ختم کر سکیں، نتیجے کے طور پر ہم امن کی طرف جا سکیں اور ہم دس سے پندرہ لاکھ لوگ جو ہیں ہم نے ان کو بے گھر کیا، وہ آئی ڈی پیز جو ہمارے سامنے ہیں، آج وہ گھروں میں نہیں جا سکتے، ان کی واپسی نہیں ہوئی، ان کے ساتھ جو ہمارے رویئے ہیں سپیکر صاحبہ! تو وہ رویئے یہاں میں سمجھتا ہوں کہ بیان کرنے کے بھی نہیں ہیں کہ وہ رویہ ان کے ساتھ رکھتے ہیں، ہم سرے سے انہیں پاکستانی ہی نہیں سمجھتے، ہم سرے سے اس طرف سوچ ہی نہیں رہے کہ ہم نے ان کی واپسی بھی کرنی ہے، باعزت واپسی کرنی ہے۔ آپ کو پتہ ہے کہ یہ ہمارا پشتون کلچر ہے، جن کو آپ بے گھر کرتے ہیں تو ان کی صورتحال کیا ہوتی ہے؟ اور جب آپ ان کو بے گھر کرکے اور پھر ان کو گھر کی طرف لے جانے میں، نہ ان کا گھر ہو، نہ ان کا سامان ہو، اور ان کے ساتھ رویہ اس انداز میں ہو کہ آپ ان کو باعزت طریقے سے اپنے گھر کی طرف نہیں لے جا سکتے، ہمارے رویئے تو اس انداز میں ہیں کہ ریمنڈ ڈیوس کو تو ہم اجازت دے دیں، دیت کے قانون میں ہم ان کو اجازت دے کے باہر بھیج دیتے ہیں اور قادری کو پھانسی دے دیتے ہیں، ہمارے پاس اس کا کوئی اچھا حل سپیکر صاحبہ! نہیں ہے، ہم یہ نہیں چاہتے کہ ہر کوئی قانون اپنے ہاتھ میں لے اور اس کو استعمال کرے، یہ کبھی بھی ہمارا مقصد نہیں ہے لیکن اگر آپ دوسرے لوگوں کو جب کھلم کھلا وہ قتل وغارت گری کرتے ہیں اور پھر آپ ان کو دیت کے قانون میں اجازت دیتے ہیں اور دوسری طرف یہ صورتحال ہو تو یہ رویئے، اور یہ کیا پیغام اور میسج ہم دنیا کو بھی دینا

چاہتے ہیں اور اپنی قوم اور لوگوں کو بھی دینا چاہتے ہیں؟ سپیکر صاحبہ! میں اپنے صوبے کے حوالے سے بات کرنا چاہتا ہوں کہ ہمیں تو چاہیے یہ تھا کہ اب تک ہمارے آئی ڈی پیز کی Rehabilitation شروع ہو چکی ہوتی، ہماری ضرورت تھی کہ ان لوگوں کیلئے ہم وہ کام کرتے لیکن آج تک ہم وہ کام نہیں کر سکے، اس کی طرف کوئی توجہ نہیں دی گئی سپیکر صاحبہ! اور ہم یہ بھی سمجھتے تھے کہ کوئی مسئلہ نہیں ہے کہ حکومت اگر اس پر کریڈٹ لینا چاہتی ہے کہ ضرب عضب کے نیچے ہم اپنے صوبے میں نیچے جو جرائم سپیکر صاحبہ! ہو رہے ہیں، ان کو شاید ہم کنٹرول کر سکیں اور ان کو کنٹرول کر کے ہم لوگوں کو کسی حد اور کسی درجے میں ہم اگر امن دے سکتے ہیں تو پھر تو ٹھیک تھا، پھر ہم سمجھتے اور ہم نے اس پہ کوئی بات نہیں کی۔ چارسدہ میں جب دھماکہ ہوا اور ہم نے اپنا پروگرام کینسل کر کے جب ہم آئے تو میں چیف منسٹر کے ساتھ وہاں چارسدہ یونیورسٹی میں خود ساتھ تھا تاکہ ہم میسج دے سکیں کہ دہشت گردی کے حوالے سے ہم آپ کے ساتھ ہیں، ہم اس میں تعاون کریں گے تاکہ ہم دہشت گردی کو ختم کر سکیں، یہ کریڈٹ جو ہے حکومت لے جاتی، ہمیں کوئی مسئلہ نہیں تھا، ہم سمجھتے تھے کہ نیچے کے جو جرائم ہیں، ان حالات سے فائدہ اٹھا کر حکومت اگر ان جرائم کو ختم کر سکے تو تب بھی بڑی بات تھی سپیکر صاحبہ! لیکن بدقسمتی سے ایسا ہو نہیں رہا، ہم صرف نعروں پہ جاتے ہیں اور ہم یہ سمجھتے ہیں کہ اس پہ ہم نے کامیابی حاصل کی، میں سمجھتا ہوں کہ آج بھتہ خوری انتہا پر ہے سپیکر صاحبہ! اور ہم کہتے ہیں جی کہ ہم نے پولیس کو غیر سیاسی بنا دیا ہے، ہم نے سیاست پولیس سے ختم کر دی ہے، ڈاکہ زنی، اغوا برائے تاوان عروج پر ہو لیکن ہم نے اپنی پولیس کو غیر سیاسی بنا دیا ہے، عورتوں کے خلاف جرائم عروج پر پہنچے ہوں، بلیک میلنگ عروج پر ہو، ٹارگٹ کلنگ اسی طرح سے کہ اگر کوئی تاجر پیسہ نہیں پہنچا رہا تو اس کو قتل کر دو، ٹارگٹ کلنگ میں جا کر ان کو شہید کیا جا رہا ہے سپیکر صاحبہ! اور ہم کہتے ہیں کہ جی ہم نے پولیس کو غیر سیاسی بنا دیا ہے، آخر ہمیں بھی سمجھایا جائے کہ یہ پولیس غیر سیاسی، آج تک ہمیں یہ سمجھ میں نہیں آ رہا اور یہ پولیس شاید جرائم کو کنٹرول کرنے کیلئے بنی ہو تو اگر آپ کریڈٹ لیتے ہیں تو اس بات کا لیتے، اور میں سمجھتا تھا کہ جب ضرب عضب شروع ہے تو تب تو ہم ان جرائم کو بھی یہ جو نیچے چھوٹے جرائم اور یہاں پر چھوٹے چھوٹے گروپس یہ جرائم کر رہے ہیں، ہم ان کو کنٹرول کر سکتے ہیں۔ ابھی پچھلے دنوں ایک بہت بڑے تاجر کو قتل کیا گیا، اس کو شہید کیا گیا اور یہ ٹارگٹ کلنگ اور اغوا

برائے تاوان روزمرہ کی روایت بن چکے ہیں لیکن ہم جب بات کرتے ہیں تو کہتے ہیں کہ جی ہم نے پولیس کو غیر سیاسی بنادیا ہے، یعنی پولیس غیر سیاسی، جرائم عروج پر جائیں، پولیس غیر سیاسی، بھتہ خوری عروج پہ جائے، پولیس غیر سیاسی، ڈاکہ زنی عروج پہ جائے، بلیک میلنگ عروج پہ جائے، پیسے نہ پہنچائے جائیں تو ٹارگٹ کلنگ ہو، ابھی ڈی آئی خان میں پرسوں ایک ٹارگٹ کلنگ ہوئی ہے، تو ہمیں بتایا جائے، آخر ہمیں یہ سمجھایا جائے کہ یہ جو کچھ ہو رہا ہے اس حوالے سے اور ہمیں یہ بھی بتایا جائے کہ آخر ہم جو جنگ لڑ رہے ہیں تو ہمیں یہ بتایا جائے کہ یہ لوگ کہاں سے آتے ہیں، آسمان سے ٹپکتے ہیں یہ خود کش یا زمین ان کو اگلتی ہے، یہ کہاں سے آتے ہیں؟ ہمیں یہ بھی بتایا جائے کس طرح ان جگہوں تک پہنچا جاتا ہے، آخر ہم کس کنارے پہ سپیکر صاحبہ! بیٹھے ہیں، ہم کہاں پر بیٹھے ہیں؟ اور ہم نان ایشوز کو تو مسئلہ بنا کر پیش کرتے ہیں لیکن جو ہمارا اصل مسئلہ امن کا ہے اور اللہ تعالیٰ بھی جب ناراض ہوتے ہیں تو ہمیں روزگار کے حوالے سے، معیشت کے حوالے سے اور جو امن ہے، اس کو بدامنی میں تبدیل کرنا، معیشت کو اور آپ کے روزگار کو اور آپ کے کاروبار کو ختم کرنا، اللہ تعالیٰ کہتے ہیں کہ جب آپ ٹھیک نہیں ہوں گے اور آپ کی سوچ اور لائن ٹھیک نہیں ہوگی تو پھر میں یہ کر سکتا ہوں کہ میں آپ سے یہ چھین لوں، تو اگر امن نہیں ہوگا تو پھر ہمارا روزگار نہیں ہوگا، کاروبار نہیں ہوگا، امن نہیں ہوگا، امن کے ساتھ معیشت جڑی ہوئی ہے، لازم و ملزوم ہیں، قرآن بارہا ذکر کرتا ہے، تو امن اور معیشت کو لازم و ملزوم کیا ہوا ہے، اگر امن نہیں ہوگا تو معیشت نہیں ہوگی، اسی وجہ سے ہمارے جتنے بھی کاروباری طبقے ہیں، ہمارے جتنے بزنس مین ہیں، ہمارے جتنے پڑھے لکھے لوگ ہیں، آپ کا صوبہ چھوڑ کر چلے گئے ہیں، پاکستان کے کسی حصے میں چلے گئے، جن کا بس چلا پاکستان کو چھوڑ کر بیرونی ممالک چلے گئے، آپ کا یہ تاجر طبقہ یہاں سے جا رہا ہے کیونکہ ہم ان کو تحفظ نہیں دے سکتے۔ ضرب عضب، دہشت گردی کی یہ جنگ اپنی جگہ پر ہے لیکن یہاں پر جو کاروباری طبقہ ہے جو یہاں پہ زندگی گزار رہا ہے، جو آپ کے رحم و کرم پر ہے، ہم اس کو بھی تحفظ نہیں دے سکتے۔ آپ اخبارات اٹھا کر دیکھیں، ان کی سرکولیشن آپ دیکھیں، وہ کتنی کم ہوئی ہے؟ اسی طرح انگریزی اخباروں کو آپ دیکھیں کہ ان کی سرکولیشن کتنی کم ہوئی ہے؟ اس کی بنیادی وجہ یہ ہے کہ آپ کا پڑھا لکھا طبقہ یہاں سے چلا گیا جو وہ اخبار لیتا تھا، آج وہ اخبار نہیں لے رہے، تو لاء اینڈ آرڈر کی سیچویشن کی ذمہ داری ہماری نہیں ہے؟ ہمارے محترم ہائر ایجوکیشن

کے منسٹر صاحب کہتے ہیں کہ جی ہمیں ایف سی کی ضرورت ہے اور ہمیں ایف سی نہیں مل رہی، تو شاید ہم یہ الزام مرکز پہ ڈال دیں کہ ادھر سے ہمیں ایف سی نہیں مل رہی جس کی وجہ سے ہم یہاں پہ کنٹرول نہیں کر پا رہے اور یہ دہشت گردی کے واقعات ہو رہے ہیں۔ میں بھی میڈیا پہ سن رہا تھا اور یہ بات میں نے سنی تھی تو میں سمجھتا ہوں کہ یہاں پہ تو ہمارے چیف منسٹر صاحب کہتے ہیں کہ جی رینجرز کی ضرورت ہے، بھئی یہ کراچی کی صورتحال نہیں ہے، آپ کے پاس پوری آرمی پڑی ہوئی ہے یہاں پر اور آپ کو ضرورت پڑ رہی ہے ایف سی کی یا آپ کو رینجرز کی ضرورت پڑ رہی ہے، ان کی ضرورت نہیں ہے، اپنی حکمت عملی پر سوچنا چاہیے، ہم تو تب بھی کہتے تھے، آج بھی کہتے ہیں کہ ٹھیک ہے وہ آپ کے اختیار میں نہیں ہو گی، بین الاقوامی طور پر جو دہشت گردی کے خلاف جو جنگ لڑی جا رہی ہے، آج صدر اوباما صاحب کہتے ہیں کہ دس سال تک یہ حالات ہوں گے، ہم کہتے ہیں کہ سال ڈیڑھ سال تک ہوں گے، اب آپ بتائیں کہ ہم کس کی بات پر اعتماد کریں گے؟ ان لوگوں کی کہ جو بین الاقوامی طور پر اس جنگ میں ہیں اور ہم اس کا حصہ ہیں، ان کی بات پر یا ہمارے اپنے لوگوں کے اوپر جو کہتے ہیں کہ یہ ایک سال یا ڈیڑھ سال میں یہ حالات ہوں گے اور اس کے بعد ٹھیک ہو جائیں گے؟ تو یہ ہماری اس حکومت کی ذمہ داری ہے، اگر وہ مسائل ہمارے حکومت کے ہاتھ میں نہیں ہیں کہ ہمیں یہ جواب دے کہ جی یہ دہشت گردی والا مسئلہ جو ہے وہ پالیسی، حکمت عملی ہمارے ہاتھ میں نہیں ہے لیکن جناب سپیکر صاحبہ! جو ہمارے ان شہروں میں اور یہاں پہ جو کچھ ہو رہا ہے، کیا یہ حکومت کی ذمہ داری نہیں ہے؟ ہم حکومت کے ساتھ کھڑے ہیں، یہ مسئلہ صرف ان کا نہیں ہے، ہم سب جو معاشرے میں رہتے ہیں، ہم سب کیلئے یہ مسئلہ ہے لیکن ذمہ داری تو بہر حال حکومت کی ہے۔ اگر ہم اسی طرح کہتے رہے کہ پولیس غیر سیاسی ہے اور ہم نے کرنا کچھ نہیں ہے اور سب کچھ ہوتا رہے اور حکومت کے یہاں پہ ہوتے ہوئے یہ سب کچھ جو جرائم کے اعتبار سے عروج پہ پہنچتا رہے اور ہم آرام سے بیٹھیں، یہ ہو نہیں سکتا، یہ اسمبلی ہے، ہم نے یہ احساس آپ کو دلانا ہے کہ یہ ذمہ داری آپ کی ہے اور اس کو کس طریقے سے کنٹرول، کم از کم اس کو تھوڑا سا کنٹرول تو کر لیں اور یہ کریڈٹ آپ کو جائے گا، یہ فائدہ آپ کو جائے گا، جائے آپ کو یہ کریڈٹ اور اس کے نتیجے میں اگر لوگوں کو آپ امن دے سکتے ہیں تو اس سے بڑی بات ہو نہیں سکتی لیکن ایسا ہے نہیں۔ اب میں نے سٹارٹ میں جو بات کی کہ یہ احساس اور یہ چیزیں ہم کہاں سے

لائیں کہ وہ ہم دلا سکیں کہ یہ ضرورت ہے، یہ چیز کرنی ہے؟ آئے روز ہم بھی سنتے ہیں کہ آج جو ہے فلاں جگہ پہ چھاپہ مارا گیا ہے اور اس طرح لوگوں کو پکڑا گیا ہے، آج فلاں جگہ پہ چھاپہ مارا گیا اور اس طرح کے لوگوں کو پکڑا گیا، ریزلٹ کے اعتبار سے ایسا کچھ ہو نہیں رہا، کیوں؟ اگر یہ سارے لوگ پکڑے جارہے ہیں تو پھر ریزلٹ کیوں نہیں آرہا؟ پھر ہم کیوں دیکھ رہے ہیں کہ ٹارگٹ کلنگ بھی اسی طرح جاری ہے، بم دھماکے بھی اسی طرح سے جاری ہیں، ریزلٹ کہاں سے آئے گا؟ ریزلٹ ہونا چاہیے، نتیجتاً ہم لوگوں کو وہ تحفظ دے رہے ہیں کہ نہیں دے رہے؟ تو ہم ایک Worst صورتحال کے ساتھ گزر رہے ہیں، ملک ہمارا اپنا ہے، اس ملک میں ہم نے رہنا ہے، اس ملک کے تحفظ کیلئے ہم نے وہ سب کچھ کرنا ہے، ملک ہوگا تو سب کچھ ہمارا ہے، اگر ملک نہیں ہوگا تو پھر ہمارا کیا ہوگا؟ تو اس ملک کو بھی اس چیز کی ضرورت ہے اور یہ اہم مسئلہ ہے، اگر سنجیدگی سے اس مسئلہ کو نہیں لیا جاتا تو ہم بتدریج کمزوری کی طرف جائیں گے، ہم نفرتوں کی طرف جائیں گے، ہم نے اپنے رویوں کو ٹھیک کرنا ہے۔ سپیکر صاحبہ! یہ چند باتیں تھیں اور میں چاہتا ہوں، اللہ تعالیٰ کی نعمتوں سے رحمتوں سے اور اس کے معاف کرنے کا یہ سلسلہ ہمیشہ جاری رہے، اللہ تعالیٰ آپ کے اور ہم سب کے دامنوں کو خوشیوں سے بھردے، ہماری جو ناامیدی ہے، اللہ تعالیٰ امیدوں سے بھردے، وہ امیدیں بھر آئیں کہ ہم بہتر مستقبل کی طرف جاسکیں لیکن یہ تب ہوگا جب اس ساری صورتحال کو آپ کو سمجھنا ہوگا، ایسا نہیں ہوسکتا کہ ہم اس پر آنکھیں بند کردیں اور یہ سب کچھ ہوتا رہے اور ہم نعرہ یہ لگاتے رہیں پوری دنیا میں کہ ہم نے پولیس کو غیر سیاسی بنادیا ہے، اس طرح نہیں چلے گا، اب یہ بات آگے نہیں چل سکتی تو میں اجازت چاہوں گا، بہت بہت شکریہ، سپیکر صاحبہ۔

<u>Madam Deputy Speaker</u>: Thank you, Moullana Sahib. I hope Home Department and Police Department are here because I requested you people this morning, and after every two speakers from the Opposition, I will ask one from the Treasury Bench. So, next is Moullana sorry, Sardar Aurangzeb Nalotha Sahib.

<u>سردار اورنگزیب نلوٹھا</u>: شکریہ، میڈم سپیکر صاحبہ۔ اگر اجازت ہو تو ہمارے صوبے سے تعلق رکھنے والے ایک معتبر صحافی، سینیئر صحافی امجد عزیز ملک نے ایشیاء کی سطح پہ قائم 'ایشین سپورٹس جرنلسٹ فیڈریشن' کے انتخاب میں حصہ لیا اور وہ سیکرٹری جنرل منتخب ہوئے، میں سمجھتا ہوں کہ ہمارے صوبے

کیلئے بہت بڑا اعزاز ہے، ان کا تعلق ہمارے صوبے سے ہے، تو میں اس فورم پر انہیں مبارکباد پیش کرتا ہوں اور توقع رکھتا ہوں کہ وہ وطن عزیز پاکستان کا نام ایشیاء میں روشن کریں گے، جو ذمہ داری ان پر عائد ہوتی ہے تو میں اس صوبائی اسمبلی کی طرف سے انہیں مبارکباد پیش کرتا ہوں۔ تو جناب سپیکر صاحب، میں لاء اینڈ آرڈر کے مسئلے پر آپ نے جو یہ بہت ایک اہم ایشو ہے جس کو آپ نے ایجنڈے پر رکھا ہے سپیکر صاحب! میں آپ کا شکریہ ادا کرتا ہوں، مولانا صاحب نے بہت تفصیل سے بات کی ہے امن وامان کے حوالے سے، جناب سپیکر صاحب! یہ کسی ایک جماعت کا مسئلہ نہیں ہے، یہ پوری قوم کا مسئلہ ہے اور میں یہ سمجھتا ہوں کہ گزشتہ چودہ پندرہ سالوں سے جو اس ملک اور ہمارے صوبے کا حشر ہوا جس میں ہزاروں جانیں ضائع ہوئیں اور مارنے والوں کو یہ پتہ نہیں تھا کہ ہم کیوں مار رہے ہیں اور مرنے والوں کو بھی نہیں پتہ تھا کہ ہمیں کیوں شہید کیا جا رہا ہے؟ بہر حال جناب سپیکر صاحب! 11 مئی 2013 کو جو الیکشنز ہوئے، اس الیکشن میں پاکستانی قوم نے اور صوبے کے عوام نے تبدیلی لائی، وہ یہ چاہتے تھے کہ یہ دہشتگردی ختم ہو اور ہمیں تحفظ ملے، امن ملے، چونکہ کسی بھی حکومت کی چاہے وہ صوبے کی حکومت ہو، چاہے وہ مرکز کی حکومت ہو، ان کی اولین ترجیح اپنے عوام کو تحفظ فراہم کرنا ہوتا ہے اور اسی لئے اس قوم نے مرکز میں پاکستان مسلم لیگ (ن) کو مینڈیٹ دیا، صوبے میں پاکستان تحریک انصاف کو مینڈیٹ دیا اور ان کی یہ خواہش تھی کہ یہ صوبہ جو اس وقت دہشتگردی کی آگ میں جل رہا ہے، یہاں پر بھتہ خوری، ٹارگٹ کلنگ، اغواء برائے تاوان کی وارداتیں عروج پر تھیں تو صوبے کے عوام کی یہ خواہش تھی کہ تحریک انصاف اس صوبے کو امن دے گی، یہاں پر وہ اچھی اچھی پالیسیاں امن وامان کے حوالے سے وضع کرے گی، اور جس سے صوبے کے عوام کو تحفظ ملے گا۔ جناب سپیکر صاحب! اس ایشو کے اوپر، یہ ایسا Burning issue ہے، اس کے اوپر تمام سیاسی جماعتیں اکٹھی ہیں، پوری قوم اکٹھی ہے، بالخصوص آرمی پبلک سکول والے واقعے کے بعد پرائم منسٹر صاحب خود یہاں پر تشریف لائے اور تمام سیاسی جماعتوں کے رہنماؤں نے مل کر اس آگ کو بجھانے کیلئے اپنا اپنا حصہ ڈالنے کی کوشش کی۔ بہر حال جناب سپیکر صاحب! آج بہت دکھ اور افسوس کی بات ہے اور میں سمجھتا ہوں کہ آپ کو بھی اس کے اوپر نوٹس لینا چاہیئے جس طرح میں نے کہا کہ اپنے عوام کو تحفظ فراہم کرنا صوبائی اور مرکزی حکومت کی ذمہ داری ہوتی ہے لیکن یہ دیکھ کر انتہائی دکھ اور افسوس ہوتا ہے کہ آج کے اس ایشو کے

اوپر آپ دیکھ لیں (حزب اقتدار کی طرف اشارہ کرتے ہوئے) صوبائی حکومت کی کیا حالت ہے؟ اگر صوبائی حکومت سیریس ہوتی، صوبائی حکومت اس صوبے میں امن قائم کرنا چاہتی تو آج یہاں پر صوبائی حکومت کی یہ سیٹیں خالی نہ ہوتیں جناب سپیکر صاحب! اس کے اوپر آپ کو بھی نوٹس لینا چاہیئے، اس کے اوپر اس قوم کے بچے بچے کو نوٹس لینا چاہیئے، کون آئے گا، کون اس صوبے کے اندر امن قائم کرے گا، ٹارگٹ کلنگ کو ختم کریگا، بھتہ خوری کو ختم کرے گا، دہشتگردی کو ختم کرے گا جناب سپیکر صاحب؟ ہمیں اپنی ذمہ داری کا احساس کرنا ہوگا، اب بھی ہمارے پاس وقت ہے، اگر ہم سیریس نہ ہوئے تو اس قوم کا بچہ بچہ ہم سے حساب لے گا، ہمارا گریبان پکڑ کر اسے حساب لینا چاہیئے کہ ہم نے کیا کیا ہے، ہم نے اس صوبے کے عوام کو کیا دیا ہے ان اڑھائی سالوں میں، تین سالوں میں؟ اپوزیشن چیخ چیخ کر پکارتی ہے، اپوزیشن کی تمام سیاسی جماعتیں یہ جو ایشو ہے اس کے اوپر ہم حکومت سے دو قدم آگے ہو کر حکومت کا ساتھ دینا چاہتے ہیں، جہاں پر ہماری ضرورت پڑے ہم ان کے ساتھ بھرپور تعاون کریں گے۔ ابھی اپوزیشن لیڈر صاحب فرما رہے تھے کہ جب چارسدہ کا واقعہ ہوا تو چیف منسٹر صاحب نے جب دبئی ایئرپورٹ سے واپسی کا کہا کہ میں جاؤں گا، اتنا بڑا واقعہ ہو گیا ہے تو اپوزیشن لیڈر صاحب بھی ان کے ساتھ یہاں پر آئے، اس لئے کہ ہم یہ سمجھتے ہیں کہ جتنی حکومت کی ذمہ داری ہے اس ایشو کے اوپر، اس کو کنٹرول کرنے میں وہاں اپوزیشن کی بھی ذمہ داری ہے۔ میں یہ سمجھتا ہوں جناب سپیکر صاحب! کہ حکومت کے جو نمائندے یہاں پر بیٹھے ہوئے ہیں، یہ ذرا پہلے وضاحت کر دیں کہ انہوں نے اس صوبے کے عوام سے جو وعدہ کیا تھا کہ ہم آپ کو امن و امان قائم کر کے دیں گے، اس کیلئے انہوں نے اڑھائی سالوں میں، تین سالوں میں کیا کیا ہے؟ پھر اس کے بعد اپوزیشن کی جہاں پر کوئی آراء، کوئی اچھی تجاویز آئیں گی تو ہم ان کو وہ تجاویز دیں گے، ہم قطعاً جناب سپیکر صاحب! یہ ایسا ایشو ہے اس کے اوپر ہم سیاست نہیں چمکائیں گے نہ پوائنٹ سکورنگ کرنے کی کوشش کریں گے، ہم حکومت کی مدد کرنا چاہتے ہیں، جہاں پر ہماری ان کو مدد کی ضرورت پڑے گی، ہم ہر حال میں ان کو مدد فراہم کریں گے۔ جناب سپیکر صاحب! تمام اداروں کو غیر سیاسی ہونا چاہیئے، پولیس کو بھی غیر سیاسی ہونا چاہیئے، تمام اداروں کو غیر سیاسی ہونا چاہیئے لیکن میں یہ پوچھنا چاہتا ہوں کہ اس غیر سیاسی لفظ کا صوبے کے عوام کو کیا فائدہ پہنچا ہے؟ اب کوئی ممبر صوبائی اسمبلی، Even کہ منسٹر بھی میں سمجھتا ہوں پولیس کو کڑی

تنقید کا نشانہ نہیں بنا سکتا، چونکہ وہ غیر سیاسی ہو گئی ہے، جناب سپیکر صاحبہ ! گلی محلوں کے اندر، یہ پشاور تو اب بھی میں سمجھتا ہوں دہشتگردی کی آگ میں جل رہا ہے، اب بھی جل رہا ہے، گو کہ کافی حد تک، ضرب عضب آپریشن کے بعد، میں نے کہا ہے کہ میں اس کے اوپر پوائنٹ سکورنگ نہیں کرنا چاہتا لیکن پھر بھی جنرل راحیل شریف صاحب، پاکستان آرمی کے نوجوانوں، افسران نے اور ہماری سیکورٹی فورسز، پولیس نے بھی بڑی قربانیاں دی ہیں، ایک ایک ایجنسی نے اس دہشتگردی کے خاتمے کیلئے بڑی قربانیاں دی ہیں لیکن یہ ریزلٹ ہمیں نہیں مل سکا جناب سپیکر صاحبہ ! جو ریزلٹ ملنا چاہیئے تھا وہ ہمیں ابھی تک نہیں ملا ہے، اب بھی لوگوں کو ٹیلی فون کالز آرہی ہیں، لوگوں کو بھتہ لینے کیلئے ٹیلی فون کالز آرہی ہیں، ٹارگٹ کلنگ ہو رہی ہے، اغواء برائے تاوان کے معاملات میں کمی نہیں آئی ہے، کیوں نہیں آئی ہے ؟ اس کا جواب حکومت کو دینا ہو گا۔ اگر اس معاملے کو ہم سیریس نہیں لیں گے تو میں سمجھتا ہوں کہ یہ حکومت کی پریشانی ہو گی، آئندہ کیلئے حکومت کیلئے پریشانی ہو گی۔ میں حکومت سے یہ مطالبہ کرتا ہوں کہ خدارا اس معاملے کو سیریس لے لیں اور اس کو مذاق نہ سمجھیں، آج یہ جو اس ایشو کیلئے ایوان، ایوان کے اندر یہ ایشو اس لئے نہیں لایا گیا ہے کہ ہم یہاں پر تقریریں کریں اور تقریریں کرکے ہم اپنے دل کی بھڑاس نکال دیں اور مشتاق غنی صاحب یا کوئی بھی حکومت کا نمائندہ مرکز کے اوپر ڈالے کہ مرکز والوں نے یہ کر دیا ہے، میرا تعلق مسلم لیگ (ن) سے ہے، میں ان کے گریبان پکڑ لوں، میں سمجھتا ہوں کہ یہ ہمارا جوائنٹ پوری قوم کا مسئلہ ہے، صوبے کے عوام کے بچے بچے کا یہ مسئلہ ہے، تمام سیاسی جماعتوں کا مسئلہ ہے، ہمیں اس کے اوپر سر جوڑ کے بیٹھنا چاہیئے اور اس مسئلے کے حل کرنے کی طرف ہمیں جانا چاہیئے تاکہ ہم اپنے صوبے کے عوام کو تحفظ فراہم کر سکیں۔ آپ دیکھ لیں جو وارداتیں، ان گزشتہ دو تین مہینوں کو دیکھ لیں، ٹارگٹ کلنگ کی وارداتوں کو دیکھ لیں، بھتہ خوری کی وارداتوں کو دیکھ لیں، روز بروز یہ بڑھ رہی ہیں اور میں نے پہلے بھی کہا ہے کہ آپ تمام اداروں کو غیر سیاسی بنائیں لیکن اتنا غیر سیاسی بھی نہ بنائیں کہ ان سے پوچھنے والا کوئی نہ ہو، جناب سپیکر صاحبہ ! آج آپ دیکھ لیں کہ یہاں پر اتنے اہم مسئلے کے اوپر بحث ہو رہی ہے اور سیکورٹی نافذ کرنے، سیکورٹی کے ادارے اور قانون نافذ کرنے والی جو ایجنسیاں ہیں ان کے کتنے ذمہ داران یہاں پر بیٹھے ہوئے ہیں ؟ تو اس لئے میں یہ سمجھتا ہوں کہ اس چیز کو مذاق سمجھنے کے بجائے ہمیں اس کے اوپر سیریس ہو کر سوچنا چاہیئے اور میری دعا ہے

کہ اللہ تعالیٰ اس صوبے کے عوام کو امن وامان نصیب فرمائے۔ چونکہ یہ ان کا حق ہے، یہ ہماری قسمت میں نہیں لکھا ہوا ہے کہ ہم نے سالہا سال دہشتگردی کی آگ میں اپنے بہن بھائیوں کو، بزرگوں کو، نوجوانوں کو، آپ دیکھیں سرکاری ملازمین کا کیا قصور تھا کہ ان کی بس میں جو دھماکہ ہوا، وہ بیچارے اپنی ڈیوٹی پر آرہے تھے اور انہیں کچھ معلوم نہیں تھا کہ ہمارے ساتھ کیا ہونے والا ہے؟ تو یہ ساری ذمہ داری میں سمجھتا ہوں حکومت کے اوپر عائد ہوتی ہے اور حکومت اپنے فرض میں اگر کوتاہی برتے گی تو انجام اچھا نہیں ہوگا، صوبے کے عوام ان سے ضرور اس کا حساب لیں گے۔ تھینک یو ویری مچ۔

Madam Deputy Speaker: Thank you, Nalotha Sahib. I think I will ask Mushtaq Ghani

کہ اس کو Respond فرمائیں۔ End up میں میں ان کو کہوں گی، آپ اس کا رسپانس دے دیں۔ ان کا End میں آئے گا۔ Okay, Shoukat, Shoukat, I want one, two from them and one from your side

جناب مشتاق احمد غنی (مشیر برائے اعلیٰ تعلیم): Madam! I think پہلے یہ لوگ کر لیں Then we will respond them.

Madam Deputy Speaker: Okay, so please write them because I am writing the points, you write the points as well, point by point.

مشیر برائے اعلیٰ تعلیم: ابھی تو بحث شروع ہے ناں، تو وہ جو اپوزیشن کی طرف سے آجائے تو پھر آپ ہمیں موقع دے دیں۔

محترمہ ڈپٹی سپیکر: پلیز، اوکے، بابک صاحب! آپ، بابک! آپ بولیں۔

جناب قربان علی خان: میډم! که پوائنټ بائی پوائنټ جواب ورکړے شي نو بنه به وی، دا اسې خو به په یو ځل جواب صحیح نه وی۔

Madam Deputy Speaker: Mushtaq Sahib, I have agreed with him, and Babak Sahib! You carry on.

جناب سردار حسین: اوکے جی، تهینک یو۔ شکریه میډم سپیکر، ستاسو ډیره زیاته شکریه چې نن په اهمه موضوع باندې تولو ورځ تاسو دې بحث ته مختص کړې ده او حقیقت هم دا دے چې دا یوه ډیره زیاته اهمه او ډیره زیاته ضروری مسئله ده او دهشتګردئ باندې زما یقین دا دے چې په فورم باندې مونږ ډیر زیات بحث کړے دے، بیا د خپلې پارټئ مؤقف چې دے هغه مونږ دلته کښې ایښے دے، خپل

نقطه نظر چې دے هغه دلته مونږ وړاندې کړے دے او زما خیال دا دے چې څنګه زمونږ اپوزیشن لیډر صاحب محترم او بیا سردار نلوټها صاحب دې خبرې ته نشاندهی اوکړه، دا ډیره زیاته د افسوس خبره ده چې دا دومره لویه مسئله چې د هغې په وجه باندې زمونږ په دې صوبه کښې څه صورتحال دے، غالباً په هغې باندې ټول پوهه یو خو دا ډیره زیاته د افسوس خبره ده چې نن په دې دومره اهمه موضوع باندې، چې دا پرون سپیکر صاحب دلته اعلان کړے وو، پکار خو دا وه چې دلته نن وزیر اعلیٰ صاحب ناست وے، پکار دا وه چې نن دلته سینیئر وزیران صاحبان ناست وے او بیا دا دواړه خبرې ضروری وی که مونږ بیا حکومتی بینچونو ته اوګورو نو د دې نه اندازه لګول مشکله نه ده چې زمونږ د دې صوبې موجوده حکومت چې دے هغه دې ډیرې لوئې ګمبهیرې مسئلې ته څه نظر لری او څومره سنجیدګی لری؟ زما یقین دے، دا اندازه لګول چې دی دا ګرانه نه ده۔ میډم سپیکر! دهشتګردی اوسنئ خبره نه ده، په دې صوبه کښې د تیرو ډیرو کالونو نه د دهشتګردئ یو لهر چې دے هغه روان دے۔ مشکل چې دلته راغے، په مشکلاتو کښې چې اضافه راغله نو په دیکښې هیڅ شک نشته چې د ضرب غضب په وجه باندې د دهماکو په تعداد کښې ډیر کمے راغلے دے نو زما دا خیال دے چې د دې خبرې نه انکار کول نشی کیدے چې په دې صوبه کښې د موجوده حکومت په دور کښې په دهشت کښې، په وحشت کښې، په خوف کښې، په اغواء برائې تاوان کښې، په بهته خورئ کښې، په ټارګټ کلنګ کښې چې څومره اضافه راغلې ده نو دا ریکارډ ده۔ د دې بنیادی وجه دا مخامخ دے چې هغه په نظر نه راځی، کمټمنټ دے، Political will دا مسئله موجوده حکومت Own کوی نه، او زه به موجوده وخت حکومت ته هغه وخت رایاد کړم چې کله پینځه کاله مخکښې مونږ په اقتدار کښې وو نو ډیره په آسانه باندې به د خوش قسمتئ نه یا د بدقسمتئ نه هغه دوه سیاسی جماعتونه نن په اقتدار کښې دی، هغوی به ډیرو په لنډو الفاظو دا خبره کوله چې عوامی نیشنل پارټئ د امریکې نه ډالرې اخستې دی او بیګناه پښتانه وژنی، نن چې د څومره واقعاتو ذکر مولانا صاحب اوکړو یا نلوټها صاحب اوکړو، آیا نن مونږ او دا ټول قوم بیا دا تپوس کوی چې نن خو عوامی نیشنل پارټی په اقتدار کښې نه ده نو د اے پی

ایس غونډې واقعه ولې کیږی، د باچا خان یونیورسټۍ واقعه ولې کیږی، په شب قدر کښې واقعه ولې کیږی او دا په تیره تیره دا د غربۍ تهانړې مخې ته دا واقعه چې ده دا ولې کیږی؟ نو نن پکار دا ده چې حکومت د دا جواب هم دې خلقو له ورکړی چې په عوامی نیشنل پارټۍ باندې دا تور لګول چې دا دوئ د امریکې جنګ کوؤ او د امریکې په جنګ کښې بیګناه پښتانه وژل نو باید چې نن دا جواب دوئ قام له ورکړی۔ نن عوامی نیشنل پارټی په اقتدار کښې نه ده نن په اقتدار کښې دوئ دی۔ میډم سپیکر! مونږ دا ګڼړو چې موجوده حکومتونه دا که مرکزی حکومت دے او که دا صوبائی حکومت، دا سنجیده نه دی نن، دوئ ته څه مشکل دے؟ زه دا وئیلې شم چې د ضرب عضب په وجه باندې صوبائی حکومت د ضرب عضب نه فائده وانخسته۔ مونږ چې کله په اقتدار کښې وو په فاټا کښې آپریشن نه وو نن چې دوئ په اقتدار کښې دی په فاټا کښې آپریشن اوشو، روان دے، دې سره اختلاف کیدې شی چې نن تر ډیره حده پورې په فاټا کښې باید چې دهشت ګرد موجود دی او موجود دی خو دې خبرې سره اختلاف نه شی کیدې چې نن په فاټا کښې د هغوی نیټ ورکنګ تر ډیره حده پورې ختم دے نن خو دا ذمه داری بیا د صوبائی حکومت ده چې هغه دغې ضرب عضب نه فائده واخلی او دلته حالات په خپل کنټرول کښې راولی او مونږ دې خبرې ته په دې نظر ګورو چې دا د پښتنو نسل کشی روانه ده۔ مولانا صاحب د قادری صاحب ذکر اوکړو۔ د پنجاب عدالت د پنجاب یو سړی ته پهانسی ورکوی او په شب قدر حمله کیږی وائی مونږ د قادری بدل واخستو۔ د پښتنو نه ئے بدل اخلی۔ دا د خدائے تعالیٰ په کوم کتاب کښې دی، دا څومره لوئې ظلم دے۔ مونږ په هغې بحث کښې نه ځو خو چې نن کوم خلق ډیرې لوئې لوئې دعوې کوی چې مونږ دهشت ګرد ختموؤ، مونږ دهشت ګردی ختموؤ، مونږه ورله ملا ماتوؤ او مونږ سهولت کار ختموؤ، نن خو کهلاؤ چندې کیږی، نن خو هغې تنظیمونو کهلاؤ بینرې لګولی دی، نن خو د دې صوبې، نوم ئے نه اخلم په کهلاؤ توګه جنازې راځی، سوال دلته دا پیدا کیږی چې دا د کوم ځائې نه راځی، دا دومره انټیلیجنس ایجنسۍ چې دی، دوئ د څه رپورټنګ کوی، آیا دوئ ته پته نه لګی؟ دا د ګورنر صاحب زوئے الله د اوبخښی څلورنیم کاله پس رها شو، څلور نیم کاله پس، دا ټول قوم نه دے خبر

چې دا چا سره وو او دا څنګه رها شو؟ او دا تپوس کول هم ممنوعه دی، نو مونږ څنګه اوګڼو چې دې دهشت ګردئ ختمولو ته دا مقتدر قوتونه او یا دا حکمرانان سنجیده دی، د پخوانی وزیر اعظم زوئے نن هم اغواء دے او امید د رب نه دے چې دا سې به راشی، لکه الله د راولی ځکه چې د هغوی پرې کور وران دے، خدائے د ورله راولی ځکه چې دا هغې چا ته پته ده، دا به هغې مور ته به پته وی، د هغه پلار ته به پته وی چې د هغې د وجود حصه د هغه نه جدا ده۔ میډم سپیکر! دهشت ګردی دا یو حقیقت دے، دلته طالبان چې په دې شکل نه پیژندل، دا په کوم شکل چې د طالبانو تعارف اوشو، هغه فیز تیر شو، القاعده راغله، داعش راغے، دا تپوس به څوک د چا نه کوی او دا جواب به څوک کله ورکوی، دا نن په لکهونو آئی ډی پیز چې مولانا صاحب ئے ذکر اوکړو، دا ډیره د افسوس خبره ده او دا ډیره زیاته د شرم خبره ده چې په لکهونو خلق چې دریم کال ئے روان دے، دا حکومتونه په هغې کښې هم ناکامه دی چې هغې بې کوره خلقو له چې هغه خلقو د دې وطن د امن د پاره، د دې وطن د سلامتیا د پاره هغوی خپل کورونه پریښودل، هغوی خپل کاروبارونه پریښودل، او دا ټولې خبرې اوشوې، نن تاسو اوګورئ چې د هغوی کاروبارونه ختم شو، نن د هغوی کورونه کنډر کیږی، کورونه ئے ورانیږی او کورونو دروازې او د کورونو سامانونه د هغوی په بازارونو کښې خرڅیږی، دا څومره د افسوس خبره ده، د دې ملک واکمن چې دی، دا به نور په څه پوهیږی، دا به کله پوهیږی، دلته څوک محفوظه دی؟ دلته په پیښور کښې د ورځې رڼرا د تاجرانو مشر په خپل دوکان کښې اووژلے شی او د هغې دریمه نه وی شوې او د هغې د کور خاندان ټولو افرادو ته بیا ټیلیفونونه راځی چې دومره پیسې رااولیږه، دومره رااولیږه، دومره رااولیږه او دلته به صوبائی حکومت صرف دا جواب وړاندې کړی چې دلته نه دې افغان مهاجرین اوځی نو دا مشکل چې دے نو دا به ختم شی، آیا دا مشکل افغان مهاجرینو جوړ کړے دے؟ مونږ دا وایو چې صوبائی حکومت کښې د خلقو توجه د بنیادی ذمه داری نه ورآړوی، پکار دا ده چې صوبائی حکومت مرکزی حکومت کښینی او مونږ ئے خو په ډاګه وایو چې د ملک وزیر اعظم ځکه خاموشه دے چې پنجاب ته تحفظ دے، هغه 'نو ګو ایریا' ده د دهشت ګردئ د پاره، پنجاب د دهشت ګردئ

د پاره'نو گو ایریا ده' آیا او بیا دا ده پښتنو بدقسمتی ده چې د دې ملک وزیر اعظم د پنجاب، د دې صوبې حکومت واکمن چې په مرکز کښې په اپوزیشن کښې دے، د پنجاب، وزیر اعظم په دې خاموشه دے چې د هغه پنجاب ته تحفظ دے، عمران خان په دې خاموشه دے چې هغه غږ نه کوی، ځکه وائی چې د هغه نظر په وزارت عظمیٰ دے، د هغه نه به پنجاب خفه شی، آیا په اخلاقی توگه باندې چې هره ورځ عمران خان دلته راخلاص دے، هره ورځ دلته عمران خان راخلاص دے، کله وائی چې ما دا اعلان اوکړو، کله وائی چې ما دا اعلان اوکړو، ایک سو چهبیس ورځې دهرنا هغه د څلور حلقو د پاره ورکړې ده، نن پښتانه تپوس کوی چې د پښتنو Genocide روان دے او دې پښتنو خپل واک عمران خان له ورکړے دے، آیا په اخلاقی توگه د یو نیشنل لیډر په حیثیت باندې د عمران خان دا ذمه داری نه جوړیږی چې د دې پښتنو په سر لاس کیږدی؟ میډم سپیکر! پښتانه خو بې آسرې پراته دی، چې چا ئے خبره کوله په 2013ء هغوی سره هغه عمل اوکړو چې زمونږ ئے امیدوار پرینښودو، ماله ئے د الیکشن کلے هم پرینښودو، زما ورکر ته به ئے جهنډا په کور نه پریښوده او په کهلاؤ توگه ئے وئیل، په کهلاؤ توگه ئے وئیل چې تاسو به د پارلیمان نه بهر ساتو، نو مونږ مو بهر اوساتلو خو چې چا له اقتدار ورکړو، چاله اختیار ورکړو نن راشئ د الله تعالیٰ بندیگانو! د هغوی نه خو دا تپوس اوکړئ چې آخر د پښتنو دا دومره لویه وینه دا به تر کومې پورې توئیږی؟ آیا دا څنگه چې د هغه خلقو چې تر ننه پورې د پښتنو په وینو د هغوی تنده ماته نشوه، دا خو د دې پښتنو ته اووائی چې د دوئ دا تنده به کله ماتیږی؟ میډم سپیکر! دا مونږ منو چې په الفاظو کښې دا خبره کیږی چې دهشت گردی د پاکستان مسئله ده او دا ده، دا د ټولې دنیا مسئله ده خو د دهشت گردئ ښکار صرف پښتانه دی، دا فاټا ته اوگوره، پختونخوا ته اوگوره، په بلوچستان کښې د پښتنې سیمې ته اوگوره، بیا په کراچئ کښې اوگوره، دا په کوم شکل باندې چې د پښتنو دا بیخکنی روانه ده، دا خو نن سوچ هغه واک دارانو له پکار دے چې څوک الزامونه لگوی، څوک فتوې لگوی، څوک د وفادارئ سرټیفیکیټونه ورکوی چې دا غدار دی، دا پښتانه غدار دی؟ دوئ خو پاکستان بچ کړے دے، دوئ خو د خپلو سرونو په قیمت باندې پاکستان ته دیوال

شو، کښېنی زمونږ د دې وطن مشرانو دا خبره کړې وه چې دا بونیر ته چې کله طالبان راغلل، دهشت گرد راغلل نو اسلام آباد په څو کلومیټره کښې پروت وو، دا دیوال پښتنو وهلے دے، باید چې د پاکستان حکمرانان په دې خبره پوهه شی، دا تاسو اوګورئ د پښتنو فوجی محفوظه نه دے، لس ورځې نه کیږی چې دلته ئے زمونږ کرنل اووژلو، میډم سپیکر! زه به دا ضرور وایمه چې دا مسئله د ټولو مشترکه مسئله ده، صوبائی حکومت به په دې باندې کهل کے میدان ته کیږی، کهل کے، دا ډیره بنیادی مسئله ده او زه صوبائی حکومت ته هغه خبره په دې موقع نه کوم خو ټول سیاسی، مذهبی جماعتونه د دوئ په اعتماد کښې واخلی او دوئ د ورته خپل مشکلات بیان کړی چې د د دوئ مشکل څه دے، آیا د دې مسئلې نه داسې سترګې پټول دا چې په کوم شکل باندې درې کاله د دې مسئلې نه دوئ خپلې سترګې پټې کړے، آیا دا ئے حل دے؟ دوئ هم په دې پوهیږی چې لکه د عوامی نیشنل پارټئ په شان مونږ مخامخ شو نو مونږ سره به هم هغه عمل کوی چې کوم عمل ئے عوامی نیشنل پارټئ سره اوکړو خو د قوم مشری خو داسې نه کیږی، د قوم نمائندګی خو داسې نه کیږی چې ته به د خیر په وخت کښې به مراعات اخلې او د شر په وخت کښې او د تکلیف په وخت کښې به ته خاموشی کوې یا به سترګې پټوې، داسې خو مشری نه کیږی، دا څنګه مشری ده او دا هغه بدلون دے؟ بابا! راپاځئ نن میدانی شئ، د دې صوبې چیف ایګزیکټیو د په جار باندې وزیر اعظم ته د اووائی چې که هغه په ملک کښې ذمه داری اخستې ده نو د دې صوبې چیف ایګزیکټیو دې راپاځی او د دې صوبې د خلقو د کمانډ اوکړی، په جار باندې، په جار باندې، دوئ خو الټا Harassment شروع کړو. په باچا خان یونیورسټئ کښې واقعه اوشوه او انتظامی کمیټی جوړه شوه، د کمیټئ رپورټ دا راغے چې وائس چانسلر د دې خبرې ذمه وار دے، افسوس و صد افسوس یو استاد په یو تعلیمی اداره کښې د دې د پاره ناست وی چې هغه به دغه تعلیمی ادارې ته تحفظ ورکوی، نو دوئ به د پاکستان د آئین نه نه وی خبر نو نن استاد له ټوپک ورکول او د دهشت او د وحشت ماحول تعلیمی ادارې ته دننه ورل، دا بدلون دے؟ میډم سپیکر! مونږ دا کنړو چې په دې ډیره لویه اهمه مسئله څکه چې پښتانه د دې ښکار دی او دلته د دوئ حکومت دے، د دوئ غیر

ذمه داری، د دوئ غیر سنجیدګئ، د دوئ بې حسئ مونږ دا ګڼړو چې نن د خلقو مورال ډاؤن کړے دے، نن د سیکورټی فورسز مورال هم ډاؤن دے، پکار دا ده چې دوئ راپاڅی، او دا جنګ نه دے دا خو خپله دفاع ده، آیا په داسې وخت کښې چې زه تاسو له د دې آخری واقعې مثال درکړمه چې دا سیکرټریټ ته یا پیښور ته کوم ملازمین راتلل نو سحر هغوی کور دا خبره کړې وه چې مونږ به ماسپښین راځو، نو زمونږ به جنازې راځی، د دې ذمه وار څوک دے؟ هغوئ خو دې له نه وو راغلی پیښور ته، هغوی خو چې سحر د خپلو بچو نه راتلل نو هغوی دې روزئ ګټلو له راغلی وو او په دې نیت راغلی وو چې ماښام یا ماسپښین به خپل کورته سلامت رسی، د هغوی لاشونه لاړل او دا هر سحر به داسې سانحات وی او داسې واقعات وی، نو مونږ دا نه وایو څنګ چې ما په اول کښې دا خبره اوکړه چې دهشت ګردی ده، المیه دا ده چې صوبائی حکومت د تماشائی کردار ادا کوی، دا تماشائی کردار ادا کوی او دوئ بالکل د دې دهشت ګردو په رحم وکرم باندې دا صوبه پرېښودې ده، دا پوائنټ سکورنګ نه دے، نن که ماله حکومت جواب راکوی چې د عوامی نیشنل پارټئ پالیسی غلطه وه نو غلطه وه چې زه د قوم نمائنده وومه، ما د قوم مشری کوله، چې د قام بچی به مړکیدل، هغه زما بچی وو، ما د قام د بچو دښمنانو ته خپل دښمنان وئیلی وو، ما د قام او د قام د بچو د دښمنانو په ګریوانونو کښې د خپل قام او د خپل قام د بچو د دښمنئ د پاره لاس اچولے وو، زما ورسره د پولې دښمنی خو نه وه، زمونږ ورسره د پټی دښمنی خو نه وه، زمونږ ورسره سیاسی دښمنی خو نه وه، مونږ د قام په سر جنګ کړے دے، مونږ د قام په سر ننګ کړے دے، ځکه ماله ئے د بشیر بلور غوندې نر لیډر پرېښنبود، دا که د امریکې جنګ ورته څوک وائی نو جنګ زما کوڅو له راغے، چې زما جنازې محفوظه نه شوې، زما حجرې محفوظه نه شوې، زما سکولونه محفوظه نه شو، زما صحافیان محفوظه نه شو نو دا جنګ د امریکې جنګ وو؟ نن خو ستاسو جنګ دے کنه، میډم سپیکر! زه به هغه خلقو ته هم ګزارش کوم چې نن په یوه عدالتی فیصله باندې په ټول پاکستان کښې جلوسونه اوباسی، دا د هغوی خپل سیاسی فیصله ده، هغې سره د اختلاف یا څه هغې سره د اتفاق خبره نه، خو زه هغه خلقو ته هم ګزارش کوم چې دا پښتانه خلق

وژلې کیږی، راځئ چې نن د هغوی د پاره هم جلوسونه اوباسو، راځئ چې نن د هغوی د پاره هم راپاڅو، ما خو دلته یو جلوس دا سې اونه لیدو چې په خیبر بازار کښې به دهماکه شوې وی او چا به اعلان کړے وی چې راځئ چې د دې بیګناه خلقو د شهادتونو په حق کښې او دا چې چا کړے دے، د هغوی په مذمت کښې یا د هغوی په مخالفت کښې مظاهره اوکړو، دا زمونږ د ایمان د کمزورئ ډیرې لوئې نښخې دی، دا الزامونه په بل لګول چې دا د چا جنګ دے، دا د چا جنګ دے، دا د چا جنګ دے؟ زما دا خیال دے چې د دې نه به راوتل غواړی. زه میډم سپیکر، مرکزی حکومت ته به هم دا خبره اوکړو چې که د افغانستان او د پاکستان ترمینځه دا د عدم اعتماد فضاء وی، دا دورې ډیرې اوشوې، پکار دا دی چې افغانستان او پاکستان یو بل له اعتماد ورکړی چې که د دوئ په یو بل شک وی چې هغه شک ختم کړی چې نه د پاکستان خاوره د افغانستان خلاف استعمالیږی او نه د افغانستان خاوره د پاکستان خلاف استعمالیږی ځکه چې دا لازم او ملزوم خبره ده، د نیشنل ایکشن پلان په حواله باندې به ضرور د دې فورم نه به مونږ دا خبره کوؤ، باید چې په هغې د نظرثانی اوشی، اوس آیا نیشنل ایکشن پلان کښې چې کوم شل نکات دی، په هغې باندې عمل درآمد روان دے؟ د هغې 'فالو اپ' میټینګز کیږی؟ د هغې Feed back اخستلے کیږی؟ او آیا د صوبائی حکومت په پارټ باندې چې کومې کمزورئ دی د هغې نشاندهی کیږی؟ آیا د مرکزی حکومت په پارټ باندې چې کومې کمزورئ دی د هغې نشاندهی کیږی؟ باید چې نیشنل ایکشن پلان چې دے، په هغې باندې من و عن دا عمل درآمد اوشی او مونږ دا ګنړو، مونږ دا منو چې د پښتنو مقبرې ډکې شوې او دلته ډیره لویه خاموشی ده، هغه Resistance نشته چې کوم Resistance پکار دے خو یوه خبره کوؤ چې دا خاموشی ډیره خطرناکه ده، ډیره خطرناکه ده، د هغې وجه دا ده چې د برداشت هم یوه پیمانه وی، د برداشت هم یو حد وی، باید چې د دې وطن حکمرانان په دې خبره ځان پوهه کړی، که نه پوهیږی چې هغه برداشت ختم دے او دا وطن چې دا په 47ء کښې جوړ شوے وو، دا دومره نه وو، دا دومره نه وو، دا د دې نه سیوا وو، نن باید چې د پاکستان د مضبوطیا د پاره د پاکستان د سلامتیا د پاره دا خبره ډیره زیاته ضروری ده، دا

خبره ډیره ضروری ده چې د دې وطن حکمرانان چې دی، هغوی د دې مسئلو ادراک اولری او نور غفلت چې دے، دا به دا ملک نور تباهی طرف ته بوځی چې کومه زمونږ او ستاسو د ټولو په حق کښې نه ده۔ میډم سپیکر! زه به په آخره کښې ضرور دا خبره کومه، صوبائی حکومت باید چې د ډیرې سنجیدګئ نه کار واخلی، صوبائی حکومت باید چې خپله ذمه داری ترسره کولې نشی، په استاذانو ذمه واری اچوی، د ادارو په مشرانو ذمه داری اچوی یا The own war or the other way خپله ذمه واری په نورو خلقو وراچوی، باید چې دا وخت راغلے دے چې نن صوبائی حکومت خپله ذمه داری چې ده، هغه قبوله کړی، مونږه اپوزیشن په دې ټوله مسئله کښې بالکل د حکومت سره ولاړ یو ځکه چې دا دهشت ګردی چې ده، دا د ټول قام مسئله ده، دا د ټول وطن مسئله ده، ان شاء الله صوبائی حکومت چې دے د دهشت ګردئ په دې لویه مسئله کښې به مونږ د ځان نه شاته نه وینی، څومره مرسته چې کیدې شی مونږ به ورسره کوؤ۔ ډیره زیاته مهربانی او ډیره مننه۔

<u>Madam Deputy Speaker</u>: Thank you Babak Sahib. From Peoples Party, I have got the name of Muhammad Ali Shah Bacha, he is a Parliamentary Leader. You want to speak from Peoples Party?

<u>Mr. Sardar Hussain (Chitrali):</u> Yes.

<u>Madam Deputy Speaker:</u> Okay, just one minute, after the Parliamentary Leaders I have got five request, so I will be giving them only five minutes later on. You can have, you know, you are the Parliamentary Leader, so you are representing the Parliamentary Leader, so you can have time.

<u>جناب سردار حسین (چترالی)</u>: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِیمِ۔ میڈم سپیکر! امن وامان کے حوالے سے یہاں پر باتیں ہوئیں لیکن خیبر پختونخوامیں اس دہشت گردی کی اپنی ایک تاریخ ہے اوراس میں ہمیں صرف اور صرف صوبائی حکومت کے کان کھینچنے کی ضرورت نہیں ہے، ہمیں دیکھنا یہ ہے کہ مرکزی حکومت نے اس زمانہ میں جب لاکھوں افغانیوں کولا کر خیبر پختونخوامیں چھوڑااور اربوں ڈالراسلام آباد میں تقسیم ہوئے، اربوں ڈالر، اس کے ساتھ انہوں نے ہمارے نوالے تقسیم کرکے کھائے، ہمیں کچھ نہیں ملا۔ آج بھی اگر آپ دیکھ لیں تو پورا خیبر پختونخواکابل کے ساتھ لگاہے اور اگر مذاکرات ہوتے ہیں تو خیبر پختونخواکا جو چیف

منسٹر ہے یا یہاں کی جو کابینہ ہے، ایک بھی ممبر اس میں شامل نہیں ہوتا، اسلام آباد سے آتے ہیں اور جاتے ہیں اور جس طرح سردار صاحب نے کہا، ہمیں پتہ ہی نہیں ہے کہ کیا ہو رہا ہے؟ اور مجھے یقین ہے کہ چیف منسٹر کو بھی پتہ نہیں ہوگا کہ اس سے متعلق کیا فیصلے ہو رہے ہیں اور کیا ہو رہا ہے؟ دیکھنا یہ ہے کہ دو قسم کا امن ہوتا ہے، ایک منفی اور ایک مثبت، منفی امن یہ ہے کہ اگر دو بچے آپس میں لڑتے ہیں اور کوئی بڑا آجاتا ہے، ان کو دو تھپڑ لگا کر ہٹا دیتا ہے، دونوں میں امن ہو گیا، تھوڑی دیر کے بعد بچے واپس آجاتے ہیں اور پھر لڑنا شروع کر دیتے ہیں، تشدد سے تشدد کو دبایا جاسکتا ہے، ختم نہیں کیا جاسکتا۔ ہمیں سوچنا یہ ہوگا کہ اس دہشت گردی کو ختم کرنے کا بہترین حل کیا ہے؟ وقتی طور پر آپریشن ضرب عضب چل رہا ہے، ہم بندوق کے ذریعے سے کام کر رہے ہیں، Eliminate کرنے کی کوشش کر رہے ہیں لیکن دوسری طرف نہ ہماری Media campaign موجود ہے، نہ ہمارے اخبارات اس کے خلاف لکھتے ہیں، نہ ہمارے علماء کرام جو ہیں، خطبہ جمعہ میں دوسرے لیکچر تو دیتے ہیں، نہ ہمارے سکولوں کے نصاب میں امن سے متعلق دہشت گردی کے خلاف کوئی سبق موجود ہے، نہ ہماری Campaign ہے۔ ہونا تو یہ چاہیے کہ ہر رکشہ میں، ہر موٹر میں، ہر چوک میں اور ہر دفتر میں امن کی باتیں ہوں، ہر طرف دیکھیں تو امن کے Slogans-----

(عصر کی اذان)

جناب سردار حسین (چترالی): میڈم سپیکر! افواج پاکستان نے اپنا کام کیا اور کر رہی ہے، پولیس والوں نے قربانیاں دیں۔ آج بیلجیئم کے اندر دھماکہ ہوا اور ان کا سارا سسٹم رکا اور ساری قوم سوچ رہی ہے، ہماری بے حسی کی انتہا یہ ہے کہ اگر قصہ خوانی میں بم پھٹتا ہے، صرف دس منٹ کے بعد دوبارہ ریڑھی لگا کر کام شروع ہو جاتا ہے، ہم بھول جاتے ہیں، ایک دفعہ اخبار میں یا دوسرے دن کے اخبار میں چھوٹی سی ایک خبر آجاتی ہے کہ ہاں جی پچاس بندے مرے ہیں، تیس بندے مرے ہیں لیکن پھر نہیں سوچا جاتا کہ کیا کیا جائے؟ اس دہشت گردی میں جب ہم شریک نہیں ہوں گے تو یہ دہشت گردی نہیں ہوسکتی، یہ دہشت گرد جب آجاتے ہیں تو کہیں نہ کہیں یہ ٹھہر جاتے ہیں، کہیں نہ کہیں یہ Camouflage کرتے ہیں، کہیں نہ کہیں ان کو ٹھکانہ ملتا ہے، کہیں رکشے کو استعمال کرتے ہیں، ٹیکسی کو استعمال کرتے ہیں۔ سب سے زیادہ اہم بات

یہ ہے، ضروری بات یہ ہے کہ ہم مائنڈ سیٹ کو چیلنج کریں، مائنڈ سیٹ کو ہم امن کی طرف لائیں، خیبر پختونخوا کے اندر ہم نے اس پہ کام نہیں کیا۔ دوسری بات یہ ہے کہ مایوسیوں سے یہ چیزیں جنم لیتی ہیں، آپ کے سوات کے اندر جب طالبان آئے تو سارے لوگ کیوں شامل ہوگئے؟ عوام اس لئے شامل ہوئے کہ عدالتوں میں ان کے کیسز تیس تیس سالوں سے پڑے تھے، ایک بندے نے گاؤں میں آکر دس منٹ میں فیصلہ دیناشروع کیا، یہ کس کی غلطی تھی؟ جب وہاں پہ ناانصافیاں ہوئیں، آج بھی خیبر پختونخواکے اندر ہم بار بار کہتے ہیں کہ یہ دہشت زدہ صوبہ ہے، اس نے تکلیفیں اٹھائی ہیں، ہم نے چھوٹے چھوٹے بچے اپنی گود میں لے جاکر کونوں میں دفنائے اور یونیورسٹی سے اٹھاکر ہم نے بچوں کو دفنایا لیکن مجھے یہ بتادیں کہ اے پی ایس کے بعد فیڈرل گورنمنٹ کی طرف سے جو کہ ہم پاکستان کی جنگ لڑرہے ہیں، خیبر پختونخوا میں کتنے پیسے آئے، ان بچوں کے ساتھ کیا مدد ہوئی؟ اگر باچا خان یونیورسٹی میں یہ واقعہ ہوا تو اس کے بعد تو تین اور یونیورسٹیاں کھولنی چاہیے تھیں کہ ہاں جی، اگر آپ ایک یونیورسٹی کے خلاف ہیں تو پانچ یونیورسٹیاں ہم کھولیں گے لیکن اگلے دن ہم سوگئے، بیٹھ گئے اور ساتھ ہی فیڈرل گورنمنٹ میں کچھ بھی ہوتا ہے، اس سے لاعلمی، آرام سے بیٹھے ہوئے ہیں، چاہیے تو یہ تھا، چین سے بھی مدد آتی ہے تو پنجاب، کہیں اور سے بھی مدد آتی ہے تو پنجاب، خیبر پختونخوا کو مکمل طور پر مرکزی حکومت بھول چکی ہے، پتہ نہیں یہاں کے عوام کو کس بات کی سزادے رہی ہے؟ اس لئے میری ریکویسٹ یہ ہے کہ حکومت کو باقاعدہ طور پر مختلف محلوں کو محفوظ کرنے کیلئے، سکولوں کو محفوظ کرنے کیلئے، ان انسٹیٹیوشنز کو محفوظ کرنے کیلئے، اس بارڈر کو محفوظ کرنے کیلئے ٹھیک ٹھاک طریقے سے اربوں روپے فیڈرل گورنمنٹ کو خیبر پختونخوا کی حکومت کو دینے ہوں گے تاکہ ہم آگے بڑھ سکیں۔ ہمارا اپنا حق، اپنا ہی بجٹ اگر ہمیں نہ ملا، غربت سے غربت کی طرف گئے، ہمیں اگر اے ڈی پی میں کٹ لگاناپڑے تو پھر دہشت گردی زیادہ ہوگی یا کم ہوگی؟ یہی میری ریکویسٹ ہے۔ تھینک یو ویری مچ۔

<u>Madam Deputy Speaker:</u> Thank you. We will break for the prayer and after the prayer we will re-start again; we will re- assemble at 5:30, okay, thank you.

(اجلاس کی کارروائی نماز عصر کیلئے ملتوی ہوگئی)

(وقفہ کے محترمہ ڈپٹی سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئیں)

محترمہ ڈپٹی سپیکر: بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ I think, قومی وطن پارٹی جو ہے، وہ رہ گئی ہے، باقی ساری پارٹیز ہو گئیں تو I request Barrister Sultan, please take only five minutes, okay.

جناب سلطان محمد خان: تھینک یو میډم سپیکر۔ زه ستاسو ډیره شکریه ادا کوم چې ما له مو موقع را کړه چې نن په دې اهم ایشو باندې او بلکه که زه دا ووایم چې د دې صوبې او د دې ملک د ټولو نه اهم ایشو چې کومه ده، په هغې باندې تاسو ما له موقع را کوې چې زما څه Views دې، هغه On the floor of the House زه پیش کړم۔ میډم! زه به کوشش کوم چې تاسو کوم Directions را کړل، پینځه منټه، په هغې کښې زه خپله خبره راغونډه کړم خو تاسو ته به خواست وی که لږ ډیر پکښې مخکښې شم نو تاسو به راسره ګزاره کوئ۔ میډم سپیکر! دا ایشو چې کومه ده نو زما په خیال که دلته مونږ په دې پوائنټ سکورنګ شروع کړو، اپوزیشن والا خپل پوائنټ سکورنګ شروع کړو او مونږ د ټریژری ممبرز خپل پوائنټ سکورنګ شروع کړو نو دا مونږ ځان سره زیاتے کوؤ لګیا یو او د ځان نه زیات بیا مونږ د دې صوبې د خلقو سره، د دې هاؤس چې کومه Dignity ده او د دې ایشو چې کوم Importance دے، مونږ خپل هغه فرض چې دے په صحیح معنو کښې هغه مونږه سرته نه رسوؤ لګیا یو۔ میډم سپیکر! Because I am a treasury member نو کیدې شی ما نه دا طمع ساتلې کیږی چې I will defend the government خو دا ایشو داسې ده میډم! چې څو پورې مونږ Sincerely یو اوپن ډسکشن په دې باندې هاؤس کښې دننه نه وی کړے او تجاویز نه وی راغلی، د دې چې کوم اثرات دی، په هغې باندې بحث نه وی شوے او د دې چې کوم وجوهات دی او د ټولو نه Important زه دلته ګورم چې ډیر ښه Speeches کیږی خو زما په خیال چې Recommendations هم ورکول پکار دی، چې مونږه څه Recommendations د دې هاؤس نه لیږو، میډم سپیکر! جمهوری دور دے او اکثر زمونږ دا یوه ګیله پیدا کیږی چې په پاکستان کښې جمهوری دور چې کوم دے نو هغه مخکښې نه ځی او هغې له تسلسل نه ورکولے کیږی خو مونږه د د ځان نه هم تپوس اوکړو چې مونږ عوامی نمائندګان په داسې Respectable House کښې ناست یو، په داسې ښه ښه پوسټونو باندې مونږ

کله ناست یو، زمونږ فیصلې څنګه دی، زمونږ ریسرچ څومره دے، مونږ خپل هغه کار په څومره ښه طریقه سره کوؤ؟ نو آیا بیا ګیله مونږ له د ځان نه پکار ده او که نه ګیله مونږ له د نورو خلقو نه پکار ده چې کله مونږه د عوامو په سترګو کښې Discredit شو؟ میډم سپیکر! مونږ د دهشتګردئ څنګه چې بابک صاحب خبره اوکړه، دا ننښئ خبره نه ده، دا د ډیر وخت نه دا سې یو عمل دے چې دا شروع دے او مونږ به هغه خبرې هم کوؤ چې هغه زمونږ د دې هاؤس او د دې صوبائی حکومت او د دې صوبې د حده پورې زمونږ د کنټرول نه بهر دی خو زما په خیال مونږ له زیاته توجه په دې راؤړل پکار دی چې بجائے د دې چې مونږ دا اووایو چې د افغانستان پالیسی ټهیک نه ده او پکار ده چې مونږه دا اووایو که ټهیک نه وی، مونږ دا اووایو چې په فاټا کښې دا کیږی لګیا دی او مونږ د اووایو چې فاټا کښې دا څه روان دی خو مونږ له دا پکار دی چې مونږ د دې هاؤس څه اختیارات دی، د دې صوبائی حکومت څه اختیارات دی، د دې صوبائی کابینې څه اختیارات دی، مونږ د هغې اړخ ته لاړ شو۔ میډم سپیکر! وروستو ورځو کښې که تاسو کتلی وی، مونږ داسې خبرې اؤرو چې یو اړخ ته خو صوبې کښې دا کوم واقعات چې اوشو، د باچا خان یونیورسټئ چې کوم واقعه اوشوه، بیا د شبقدر په کورټس چې کومه واقعه اوشوه، د هغې نه پس دلته په سیکرټریټ یا پېښور ته چې کوم بس راتلو، په هغې ملازمینو چې کومه هغې کښې دهماکه اوشوه، په هغې بس کښې، یو اړخ ته خو په دې باندې د عوامو ډیر زیات تشویش دے چې دا څه کیږی لګیا دی، بل اړخ ته مونږ دا ګورو چې ضرب عضب آپریشن شروع دے او زه آن دی فلور آف دی هاؤس سلام پیش کوم د پاکستان چې کوم آرمی ده، د پاکستان د آرمی چې کوم افسران دی، د پاکستان د آرمی چې کوم ځوانان دی او بیا د هغې نه پس زه سلام هم پیش کوم د پولیس او د Law Enforcement Agencies چې کوم افسران دی او کوم ځوانان دی، زه هغوی ته سلام پیش کوم چې ضرب عضب آپریشن کوم شروع دے، په ټول ملک کښې د هغې ډیر ښه اثرات راروانیدو والا وو او راغلی هم وو خو بل اړخ ته مونږدا خبرې اؤرو لګیا یو چې ایډیشنل چیف سیکرټری صاحب چې کوم دے نو یو خط اولیکلو او مونږ ته دا پته اولګیده چې نن سبا په بیوروکریسی کښې او د پولیس

ترمینځه یو Tussle روان دے ، چې یو نوے پولیس ایکټ جوړېږی لګیا دے او بجائے د دې چې مونږ په دې توجه راؤړو چې مونږ د امن و امان دا صورتحال ټھیک کړو نو مونږ خپلو کښې دا Tussle کوؤ چې اختیارات د زما زیات شی او زه ستا د لاندې کار اوکړم او که نه زما لاندې به ته کار کوې، دا ډیره د افسوس خبره ده میډم سپیکر! بل اړخ ته مونږه دا اوګورو نو هم دې اسمبلئ یو قانون پاس کړے دے ، "Khyber Pakhtunkhwa Sensitive and Vulnerable Establishments And Places Security Act, 2015"، مونږه هم د دې اسمبلئ حصه وو، چې کله دا ایکټ پاس کیدو خو مونږ دا ټول هر څه پریښی دی او مونږ په دې یو ایکټ پسې اوس راخستې ده چې د سکول د پرنسپلانو، هیډ ماسټرانو او استاذان په دوئ باندې ایف آئی آرې اوکړئ او د یونیورسټئ په وائس چانسلرانو باندې ایف آئی آرې اوکړئ، آیا زمونږ حالات به په دې ټھیک کیږی چې مونږ دا تعلیمی ادارې راټینګې کړو یا عام خلق، آئین څه وائی، آئین پاکستان څه وائی؟ آن ریکارډ زمونږ پارټی د دې ایکټ مخالفت هم کړے وو په دې اسمبلئ کښې چې کله دا پاس کیدو، آئین پاکستان دا وائی چې پاکستان کښې د ننه چې کوم کوم شهری اوسیږی، د هغه د حفاظت ذمه واری او دا د دنیا په هر ځائې کښې دا قانون دے او هر ځائې کښې دا یو Principle دے او دا یو رول دے چې د یو شهری حفاظت چې کوم دے ، د هغې ملک ، د هغې سټیټ به کوی، نو مونږ ورته دا اووئیل چې بس ځان ته کیمرې هم اولګوه او ځان له ټوپک هم راواخله او خپل حفاظت اوکړه او د پاسه مو ورته بیا دا اووئیل که خپل حفاظت د اونکړو نو بیا به مونږ تا جرمانه کوؤ او بیا به مونږ تا جیل ته هم اچوؤ او تا به مونږ Prosecute کوؤ هم بیا ، میډم سپیکر! دا د کوم ځائې قانون دے ؟ دا دنیا به مونږ پورې خاندی نه؟ دا د دنیا په کوم قانون کښې او په کوم اصول کښې دا راغلی دی چې د یو ملک چې یو عام شهری دے ، هغه غریب د دهشتګردئ ښکار هم دے او بل اړخ ته چې کوم دے ته وائې چې زه به جیل کښې هم تا اچوم او زه به د جرمانه کومه هم، که چرې تا د خپل ځان حفاظت اونکړو، دا د افسوس خبره ده میډم سپیکر! زما د دې فلور آف دی هاؤس، زما خیال دے دا ممبران صاحبان زما Colleagues به ټول زما سره په دیکښې Agree کوی چې

زور په دې مه راؤړه چې خپل شهری او خپل Citizens ته Prosecute کړه، زور په دې راؤړه چې هغه دهشتگرد رااونیسه، هغه دهشتگردی ختمه کړه، په دې باندې زور نه دے پکار چې خپل شهری ته Prosecute کړه۔ (تالیاں) میډم سپیکر! مونږ له داسې طریقه کار پکار دے چې تش په دیوالونو اوچتولو باندې او کانټا تار لګولو باندې او د چریز ټوپک په ځائې کلاشنکوف چې د هغې هغه طریقه هم هغه څوکیدار له بیا نه ورځی، په دغې مونږ خپل د تعلیمی ادارو حفاظت نشو کولے، دا ټول د انټیلی جنس او د Pre-emptive چې کوم تدابیر دی، په هغې به مونږ دا قسمه واقعات اودروؤ، زما آن دی فلور آف دی هاؤس دا یو ریکویسټ دے چې د پولیس چې څه ضرورتونه دی، مونږه خو د پولیس نه ډیر څه غواړو، پولیس له مونږ څه ورکړی دی؟ ټهیک شوه چې مونږ مین پاور زیات کړے دے، په 2008 ء کښې مونږ سره تقریباً چالیس هزار مین پاور وو د پولیس، په دې وخت کښې تقریباً نوے هزار ته ورنزدے شوے دے، په 2008 کښې زمونږ 657 بلین بجټ وو د پولیس، نن چې کوم دے نو هغه 28.53 بلین، 6.57 بلین، اوس 28.53 بلین دے، اربه روپئ دی خو د دې بجټ مونږ په فلور آف دی هاؤس دا هم دریافت کول غواړو چې د دې بجټ چې دا دومره زیات شو، پولیس سټیشن باندې یا په پولیس سټیشن چې کوم سهولتونه دی، زه خو وایم میډم سپیکر! چې کوم د پیټرولو هغه خرچه ده په دې موبائل، د پولیس د موبائل، په دغې کارونو باندې د دې بجټ څومره حصه اولګیده؟ مونږه له د دا جواب په دے هاؤس کښې راکړے شی۔ چې کوم Anti terrorism Act د 1997ء شیډول فور دے میډم سپیکر! هغه تاسو په پولیس باندې دا قدغن لګوئ چې د کومې علاقې ایس ایچ او دے نو هغه به یو سرټیفیکیټ پیش کوی چې په دې علاقې کښې د Prescribed، پابندی چې کومو ادارو باندې، په کوم آرګنائزیشنز باندې لګیدلې ده، د هغوی یو لسټ به هغوی ورکوی، په هغې باندې څومره عمل درآمد کیږی لګیا دے، هغه څو ځله هغه Revise شوے دے، په هغې کښې څومره Revision شوے دے؟ میډم سپیکر! مونږ له به چې دلته کوم زمونږ دغه دهشت ګردی چې کیږی او Local facilitators and arbiters دی چې لوکل سطح باندې امداد کوی، ورله ځائې ورکوی، ورله ټرانسپورټ ورکوی، ورله

نور سهولتونه ورکوی، د هغوی د نیولو د پاره مونږ څومره اقدامات کوو لګیا یو، آیا دغه به صحیح طریقه وی د دې دهشت ګردئ د اودرولو او که نه د استاذانو د ایف آئی آر په هغوی باندې کولو به صحیح طریقه وی؟ میډم سپیکر! د باچا خان یونیورسټی واقعه اوشوه، یو درې رکنی یوه کمیټی جوړه شوه چې دا به د دې واقعې انکوائری کوی، میډم سپیکر! د دې واقعې د ټولو نه غټه ذمه واری آیا په پولیس باندې نه وه؟ نو د هغې د کمیټئ ممبر زمونږ د مردان رینج چې چارسده ضلع په مردان رینج کښې راځی، د مردان رینج ډی آئی جی صاحب چې کوم دے هغه دے، مونږ په دغې انکوائری کمیټئ کښې واچولو نو هغه به څه فیصله ورکوی کوم چې دا کار اوشو؟ د پولیس پکښې هم څه نه څه غفلت شامل وو، ټول غفلت به نه وو، څه پوره حصه به پکښې نه وه خو څه حصه د پولیس هم وه، چرې به د خپل فورس خلاف هغه خپل دا انکوائری کمیټی کښې Comments ورکړے شی یا به هغه اومنی؟ میډم سپیکر! دا خو یو اړخ ته زیاتے دے چې یو اړخ ته یو تعلیمی اداره ده، په هغې باندې حمله کیږی او په هغې چې کوم دے نو کوم استاذان یا وائس چانسلر چې دے هغه د دې د پاره، هغه څه د پولیس ټریننګ نه دے حاصل کړے، هغه څه د سیکورټی ایکسپرټ نه دے، نه ټوله ذمه واری راوړے او په هغوی باندې ایږدې۔ میډم سپیکر! مونږ خپل تعلیم خرابوؤ لګیا یو په دې باندې، دا د وائس چانسلرانو کار نه دے، دا د استاذانو کار نه دے، دا د تعلیمی ادارو د ایډمنسټریشن کار نه دے، هغوی خو به څه خپل لږ ډیر اقدامات واخلی، دا چې نور څومره کار دے، دا د حکومت کار دے۔ میډم سپیکر! په 9 فروری 2016 باندې حاجی حلیم جان چې یو تاجر لیډر وو د دې پیښور، هغه شهید کړے شو، د هغه ځامن نن هم دا وائی چې دا د څومره مودې مونږه ته ټیلی فون کالونه راروان وو، دا د هغه ځامن دا دعویٰ کوی لګیا دی چې مونږ دا د پولیس نالج کښې دا خبره راوستې وه۔ میډم سپیکر! چې ټیلی فون سرعام کیږی او زما په خیال چې هر چا ته کیږی لګیا دے، هر یو طبقې ته ټیلی فون کیږی چې لګې ډیرې، دوه څلور روپئ چاته پته اولګی چې ورسره زیاتی راغلی دی، ماښام ورپسې ټیلی فون راغلے وی چې دومره دومره کروړه ته راوړه۔ نو میډم سپیکر! بیا د پولیس په نالج کښې دا خبره را هم شی، دهغې نه

پس هم څه اقدامات اونشی او حلیم جان خو د تاجرانو مشر وو، د هغه خو ځکه په میډیا باندې هر څه راغلل. دا څومره Target killings اوشو، داسې څومره چې کوم دےExtortions او بهته خوری چې کومه روانه ده، دا څومره عجیبه صورتحال دے میډم سپیکر. میډم سپیکر! زه خپل څه تجاویز ورکول غواړم چې داسې واقعات اودریږی، تش په تقریرونو باندې او پوائنټ سکورننګ باندې، څه ایشوز میډم سپیکر! داسې وی چې هغه د سیاست نه بالاتر وی، هغې کښې مونږ له سیاست نه دی کول پکار او نیشنل سیکورټی یا لاءاینډ آرډر چې کوم دے، هغه یو داسې ایشو ده چې د ټولو نه زیاته، په دې چرې هم سیاست نه دے پکار، نو زه خپل یو څو تجاویز ورکوم میډم سپیکر! یو خو د په دې باندې کوشش اوکړے شی، د دې هاؤس نه یو میسج صوبائی حکومت او بیا د صوبائی حکومت چې پولیس یو ډیپارټمنټ دے او چې کوم لاء انفورسمنټ ایجنسیانې دی، هغوی ته دا یو میسج لاړ شی چې تاسو زیاته توجه په Prevention باندې راؤړئ چې داسې واقعات اودریږی. Intelligence، داسې خبرونه هم راغلی دی، Written intelligence letters راغلی دی چې داسې واقعه کیدو والا ده، بیا هم هغه واقعه اوشی، پکار دا ده چې دا Intelligence sharing صحیح طریقې سره کیږی او د هغې په نتیجه کښې بیا داسې اقدامات واخستې شی چې دا واقعات بیا نه کیږی. دویم میډم سپیکر! بدقسمتئ نه چې کله داسې یو واقعه او هم شی نو ړومبے Step چې کوم دے نو هغه Investigation راځی، میډم سپیکر! زه تاسو له یو فکر درکوم، ما سره تازه فګر نشته خو زه درله د 2012ء یو فګر میډم سپیکر! درکوم، که اوس دا بنه شوی وی نو مونږ ته د اووئیلې شی. په 2012ء کښې تقریباً ایک سو پچاس هزار، One hundred and fifty thousand FIRs چې دی، دا زمونږ په دې صوبه کښې رجسټرډ شوی وو او په 2012ء کښې زمونږ چې کوم د Investigation د پاره بجټ وو میډم سپیکر! هغه وو 41.896 ملین، اوس میډم سپیکر! چې دا FIR، دا کیسونه او دا کوم بجټ چې د Investigation د پاره دے، دا تاسو تقسیم کړئ نو یو یو کیس د پاره مونږ سره 283 روپئ جوړیږی. اوس چې په یو کیس د پاره مونږ سره د دریو سوؤ نه هم کمې روپئ وی چې په هغې دا Investigation مونږ کوؤ، میډم سپیکر! زما په خیال

چې هغه پولیس والا چې د خپلې تهانړې نه راواوځي او بهر پرې ځان له لګې چنړې واخلي چې هله هغه ځائې پورې رسو چې لږ خو هم دا مازغه کار کوی نو هغه چنړې به هم په دغه درې سوه روپئ باندې اونشي۔ مونږ بیا دا وایو چې Forensics کوم دی، میډم سپیکر! په یو Forensics Test باندې زما چې څومره علم دے، پینځه زره روپئ پرې لګی نو په درې سوه روپئ کښې به ته Forensic Test کوې او که نه ځان به په موبائل کښې هغې Spot پورې رسوې او که نه Investigation به کوې؟ میډم سپیکر! د دې د پاره د اقدامات اوشی، که شوې وی نو ښه خبره به وی، نور د هم دا Improve شی، بلکه بجټ راروان دے، اے ډی پی خو زمونږ د ټولو شوق وی چې اے ډی پی کښې د زمونږ سکیمونه راشی خو پکار دا ده چې کوم دا بجټ راروان دے چې د دې خبرو د پاره پکښې هم پیسې کښیودلې شی هله به داسې واقعات اودریږی۔ میډم سپیکر! د هغې نه پس د پراسیکیوشن مرحله راځی، چې Investigation complete شو اوس به پراسیکیوشن کوؤ چې دا ملزم چې دے، دا عدالت ورته مجرم وائی، مونږ د عدالتونو نه د همیشه د پاره دا یو ګیله کوؤ چې عدالتونو ته ملزم اورسی نو هغلته کښې هغوی بیا راخلاص شی خو میډم سپیکر! چې Investigation صحیح نه دے شوے، تا خپل تفتیش صحیح نه دے کړے تا خپل کیس ټهیک نه دے جوړ کړے نو بیا مونږ ولې د عدالت نه دا طمع ساتو چې هغوی به هغه Convict کړی۔ میډم سپیکر! دا راروان بجټ کښې د دې څیزونو د پاره خاطر خواه څه Improvements راغلی هم دی، مونږ په میډیا کښې ګورو چې ټریننګز شول، جوړ شو، Forensics کښې څه شوے دے، څه څیزونه داسې شوی هم دی خو میډم سپیکر! دیکښې نور د بهتری ګنجائش ډیر زیات دے، زه خپلې خبرې میډم سپیکر! راغونډوم خو زه دا وئیل غواړم چې دلته دا خبره کیږی چې Political will نشته دے خو زه وایم چې که پولیټیکل لیډرشپ دے، که هغه پولیټیکل ورکر دے، د ټولو نه زیاته قربانی خو دغې کلاس ورکړه، ولې زمونږ د پارټئ دا مشر، آفتاب خان شیرپاؤ، په دوئ باندې دهماکې اونشوې؟ولې دا مولانا صاحب، زمونږ مشر دے، مولانا فضل الرحمان صاحب، په هغوی باندې ولې دهماکې اونشوې؟ ولې د اے این پی په لیډرشپ باندې، د بلور صاحب خبره

بابک صاحب اوکړه او په ورکرانو باندې دهماکې اونشوې؟ دغه شان هره پارټي، هره پارټي چې ده نو دا د هغې نه متاثره شوې ده. زما په خيال دا نه چې صرف زمونږ پوليټيکل ليډر شپ، تشې د مايوسئ خبرې هم نه دی پکار، زه وايم چې نن هم په مونږ باندې حملې هم کيږی لګيا دی، زمونږ ملګری هم شهيدان کيږی لګيا دی، د دې اسمبلئ ممبرانو باندې ولې حملې اونشوې، شهيدان نه شو؟ دا بخت بيدار خان ناست دے، د ده په کور باندې ولې حمله اونشوه، د ده ورونړه پکښې شهيدان نه شو؟ خو نن هم بخت بيدار خان دغه دے اسمبلئ ته هم راروان دے، خپل کارونه هم کوی، د خپلو خلقو خدمت هم کوی، نو تش د مايوسئ خبرې نه دی پکار، ولې زمونږ د پوليس افسران چې کوم دے نو دا شهيدان نه شو، ملک سعد شهيد نه شو؟ صفوت غيور شهيد نه شو، عابد علی شهيد نه شو؟ او څومره ځوانان چې کوم دی د پوليس، هغوی شهيدان نه شو؟ ولې د فوج د جرنيل د ليول نه راواخله تر د سپاهيانو د ليول پورې، دا شهيدان نه شو؟ دا عام خلق چې کوم دی، دا عام د پاکستان په بازارونو کښې، په جماعت کښې، په حجره کښې، په خپل کاروبارونو کښې کوم ناست دی، ولې دا شهيدان نه شو؟ دا ميندې خوئيندې پکښې شهيدانې نه شوې؟ نو ميډم سپيکر! دې نه دا پته لګی چې زمونږ دې قوم کښې جذبه شته، زمونږ دې قوم کښې يو بهادری شته، زمونږ په دې قوم کښې دا يو همت شته دے چې په سختو حالاتو کښې هم دوئ خپل، پوليس خپلې څوکئ نه دی پريښودې، په بل ملک دا شوے وے کيدې شی پوليس خپلې څوکئ پريښودې وې، فوج خپلې څوکئ نه دی پريښودی، يو سپاهی او يو افسر د خپلې څوکئ نه تښتيدلے نه دے. زه سلام پيش کوم داسې پوليس فورس ته او داسې لاء انفورسمنټ ايجنسيانو ته او داسې د پاکستان چې کوم فوج دے، هغوی ته چې په دې سختو حالاتو کښې هغوی خپلې څوکئ نه دی پريښودی خو اوس مونږ ټولو له دا پکار دی چې، ښه دا کوم پريکټيکل اقدامات دی، فاټا د هم Main stream ته راشی، مونږ دا مطالبه هم کوؤ د فيډرل ګورنمنټ نه، کميټيانې ئے ورته جوړې کړې دی، په هغې کار اوکړئ او فاټا Main stream ته راولئ، Curriculum هم ټهيک کړئ، نور هم اقدامات اوکړئ خو زما دا يو ريکويسټ دے چې زمونږ دا صوبې کښې مونږ کوم

اقدامات کولې شو، په هغې کښې د نور لم لیټ اونکړے شی او دا اقدامات د اوکړې شی۔ ان شاء الله دا ټول ممبران به دې حکومت سره ولاړ وی ځکه چې زمونږ د ټولو قومی فریضه ده۔ ستا سو ډیره مهربانی جی۔

(تالیاں)

محترمہ ڈپٹی سپیکر: تھینک یو، بیرسٹر سلطان۔ نیکسٹ خو مفتی فضل غفور صاحب دے، I think he is not here، نو هغې نه پس دے مولانا عصمت الله صاحب، کوشش به اوکړئ چې لږ Time constraint دے مونږ سره نو کوشش به اوکړئ چې لږ ټائم کښې-----

جناب محمد عصمت اللہ: شکریہ، جناب سپیکر صاحب۔ ایک انتہائی اہم مسئلے پر بحث میں آپ نے مجھے حصہ ڈالنے کی عنایت فرمائی، اجازت عنایت فرمائی۔ جناب سپیکر صاحب! امام احمد بن حنبلؒ چار مسالک میں سے ایک مسلک کے امام ہیں، وہ فرماتے ہیں لو کانت لی دعاۃ مستجابۃ لجعلتہا للامام لان فی اصلاحہ اصلاح الرعیۃ و فی فسادہ فساد ھما اگر پوری زندگی میں میرے حصے میں ایک مقبول دعا ہو جاتی تو میں وہ امام کیلئے مختص کر دیتا، حکمران وقت کیلئے میں اس دعا کو مختص کر دیتا، اس کے حق میں وہ دعائیہ کلمات میں ادا کرتا، کیوں؟ وہ فرماتے ہیں لان فی اصلاحہ اصلاح الرعیۃ امام اور حکمران وقت کی اصلاح میں پوری رعیت کی اصلاح ہے، پوری رعیت کا امن وامان ہے و فی فسادہ فسادھما، جب اس میں کوئی گڑ بڑ آجائے، اس کی نیت میں کوئی فرق آجائے تو پھر پوری رعیت میں، پوری قوم میں فساد پھیل جاتا ہے، تو اس لئے میں امام احمد بن حنبلؒ کی تقلید کرتے ہوئے حکمرانان وقت کیلئے یہی دعائیہ کلمات ادا کروں گا کہ اللہ تعالیٰ ان کی اصلاح فرمائے کیونکہ اس میں پھر پوری رعیت کی اصلاح ہے۔ یہاں چند ایک باتیں، میں بین الاقوامی اس پر نہیں جاؤں گا، امن وامان اور ان چیزوں پر میں اس لئے نہیں جاؤں گا کہ چھوٹا منہ اور بڑی بات، یہ مناسب نہیں ہے، میں کوشش کروں گا کہ میں اپنے صوبے کی حد تک محدود رہوں۔ یہاں یہ بات متفقاً علیہ ہے کہ امن وامان قائم کرنا حکومت کا فریضہ ہے اور یہ بات بھی متفقاً علیہ ہے، سب مانتے ہیں کہ اس وقت اس صوبے کا امن وامان کا مسئلہ انتہائی مخدوش ہے، اب اس کا حل کیا ہے، اس کا حل کیا ہے؟ ہم تو بیماریاں گنتے جاتے ہیں کہ اس کو زکام بھی لگا ہوا ہے، اس کو کینسر بھی لگا ہوا ہے، اس کو معدے کی بھی

شکایت ہے، فلاں ہے، فلاں ہے لیکن ہم دوا تجویز نہیں کرتے ہیں کہ اس کیلئے دوا کیا ہے؟ تو سب سے پہلے ہماری کمزوری جو ہے، وہ ہے اللہ تعالیٰ کے احکامات سے روگردانی، ہم اللہ تعالیٰ کے خلیفہ بن کر اللہ کے بندوں پر حکمرانی کا نہیں سوچ رہے ہیں، ہم یہ سوچتے ہیں کہ ہم اللہ کے بندوں پر خود حکمران بن جائیں، یہی سب سے بنیادی خرابی ہے حالانکہ اللہ تبارک و تعالیٰ کا ارشاد ہے الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَوٰةَ وَآتَوُا الزَّكَوٰةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ، جن لوگوں کو میں زمین پر تمکن دے دوں، قدرت دے دوں، حکومت دے دوں تو ان کے فرائض منصبی کیا ہیں؟ تو اللہ تعالیٰ فرماتے ہیں کہ نظام الصلوٰۃ کو قائم کریں گے، نظام زکوٰۃ کو قائم کریں گے اور امر بالمعروف اور نہی عن المنکر کریں گے۔ ہم نے اس کو چھوڑا ہے، دنیا کی مشینری کو اللہ تعالیٰ نے بنایا ہے اور اگر ہم اس مشینری کو چلانا، پرزہ جات سے وہ جو فائدہ، استفادہ ہے، اس کو ہم نہیں جانتے تھے تو اللہ تعالیٰ نے ساتھ ایک گائیڈ بک، ایک کتاب کو بھیجا ہے اور پھر اگر کوئی مشکل مشینری ہمارے اس ملک میں شفٹ ہو جائے تو ساتھ ہی اگر گائیڈ بک پر ہمارے انجنیئر نہ سمجھیں تو ساتھ ہی اس ملک کے انجنیئر بھی آتے ہیں تاکہ وہ ہمارے انجنیئروں کو یہاں سمجھائیں، تو اس گائیڈ بک کو سمجھانے کیلئے اللہ تعالیٰ نے انبیائے کرام کو بھیجا ہے۔ ہم نے اللہ تعالیٰ کے احکامات کو بھی چھوڑا ہے، اللہ تعالیٰ کی بھیجی ہوئی گائیڈ بک کو بھی چھوڑا ہے اور جو گائیڈ بک کو سمجھانے والے انبیائے کرام ہیں، ان کے نقش قدم پر بھی ہم نہیں چل رہے ہیں، تو اب یہ ظاہری بات ہے، ایک گاڑی، ایک مشینری ہے، اس کے بریک کا ایک کام ہے، ایکسیلیٹر کا دوسرا کام ہے، تو اگر ہم بریک کے بجائے ایکسیلیٹر کو دبائیں اور ایکسیلیٹر کے بجائے بریک کو دبائیں تو خواہ مخواہ ایکسیڈنٹ ہوگا، تو اس لئے سب سے بنیادی بات یہ ہے کہ ہم یہ سوچیں کہ ہم اللہ کی مخلوق ہیں اور ہمارا آئین بھی ہمیں یہی درس دیتا ہے کہ حاکمیت اعلیٰ اللہ تعالیٰ کی ہے، اللہ تعالیٰ ہی حاکم مطلق ہے اور پاکستان کے جمہور کو جو اختیار اور اقتدار ملا ہے، وہ اس کو یعنی اللہ تعالیٰ کی مقرر کردہ حدود کے اندر رہتے ہوئے استعمال کریں گے۔ ہم نے اس سوچ کو پس پشت ڈالا ہے تو اس لئے ایکسیڈنٹ تو ہونا ہے، امن و امان تو خراب ہونا ہے۔ ایک بات، دوسری بات یہ ہے کہ۔۔۔۔

(شور)

محترمہ ڈپٹی سپیکر: I think کہ یہ بات ٹھیک ہے کہ ٹریژری بنچز سے کوئی بھی نہیں بولا تو آپ پلیز Conclude کر دیں، I will give you two minutes, two minutes, let`s give him two minutes more.

جناب محمد عصمت اللہ: میں تو ختم کرتا ہوں۔ دوسری بات یہ ہے کہ عدل و انصاف کا فقدان ہے، عدل و انصاف کا فقدان ہے، یہ بھی امن وامان خراب ہونے کا بہت بڑا عنصر ہے کیونکہ کہتے ہیں کہ کفر کی حکومت تو چل سکتی ہے جس میں عدل وانصاف ہو مگر ظلم کی حکومت دیر پا نہیں ہو سکتی ہے اور تیسری بات، اسی کی روشنی میں ہمارے جو وزراء ہیں، ان کے حلف نامے میں ایک بات ہے، وہ بات یہ ہے کہ اس صوبے میں رہنے والوں میں بلا رغبت و عناد ایک لفظ ہے کہ اس کے باسیوں میں کسی کے ساتھ نہ میں زیادہ رغبت رکھوں گا اور نہ کسی کے ساتھ عناد رکھوں گا، اور اس کی بھی مسلسل خلاف ورزی ہو رہی ہے، تو میں کہتا ہوں کہ اگر ہماری جو کابینہ ہے، وزراء ہیں، حکومتی اراکین ہیں، وہ اگر اس حلف نامے کو سامنے رکھیں، دفتر میں بیٹھتے ہوئے کہ میں نے وہاں حلف اٹھایا ہے کہ بلا رغبت و عناد نہ کسی خطے کے ساتھ میری زیادہ رغبت ہوگی، نہ عناد ہوگا، نہ کسی شہری کے ساتھ، شخص کے ساتھ میری رغبت ہوگی، نہ عناد ہوگا، لہٰذا امن وامان بالکل ٹھیک ٹھاک ہوگا اور تیسری بات یہ ہے کہ قول و فعل میں تضاد کو ہم چھوڑیں، یہاں میں بات یہ کرتا ہوں ورنہ میں اس وقت آپ یقین کریں میں صرف اتنا کہوں گا کہ امن وامان کا مسئلہ ایسا ہے کہ میں خود ایک صوبائی اسمبلی کا ممبر ہوتے ہوئے میں اپنے حلقے میں اٹھارہ دن محصور رہا ہوں اور پھر میں وہاں سے نکلا ہوں تو جو سرکاری روڈ تھا، اس پر میں نہیں نکل سکا ہوں، میں دوسرے پہاڑی راستے سے چھپ کر وہاں سے نکلا ہوں، اس کو ہم امن وامان، ایک صوبائی ممبر اپنے حلقے سے نہ نکل سکے اور وہ کس پر، میں سرکاری روڈ پر نہیں جا سکتا ہوں، اس قسم کے حالات ہیں اور وہاں ہمارے جو سرکاری آفیسرز ہیں، ہم کہتے ہیں کہ ہم نے پولیس کو سیاسی مداخلت سے آزاد کیا ہے، وہ 'اوکے' کی رپورٹ دے رہے ہیں اور اس وقت بھی میرے حلقے کے لوگ سرکاری روڈ پر کانوائے میں جا رہے ہیں، آگے پولیس کی گاڑی، پیچھے پولیس کی گاڑی، یہاں تو آپ لوگ، یہ جو کانوائے بنا رہے ہیں، یہ تو دہشت گردوں سے بچنے کیلئے بنا رہے ہیں اور وہ دہشت گرد تو گمنام ہیں، پتہ بھی نہیں چلتا ہے۔ تو اس لئے میری درخواست ہوگی، حکمرانان وقت سے جن کے ہاتھ میں اللہ تعالیٰ نے زمام اقتدار دیا ہے، یہ اقتدار بھی آنی جانی چیز ہے کہ آپ نے اس کو مثالی بنانے کیلئے

اپنے اس حلف کو یاد رکھیں_ بلا رغبت و عناد، بلا رغبت و عناد۔ وآخِرُالدَعْوَانا أَنِ ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَـٰلَمِينَ۔

<u>Madam Deputy Speaker</u>: Thank you, Maullana Sahib. From the treasury benches, Muzaffar Said Sahib, please conclude.

<u>جناب مظفر سید(وزیر خزانہ)</u>: اَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَـٰنِ ٱلرَّجِيمِ۔ بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ۔ میډم سپیکر صاحبه، قابل احترام اراکین پارلیمنټ! په دې موقع باندې زمونږ د اپوزیشن لیډر حضرت مولانا لطف الرحمان صاحب او د هغې نه وروستو د اے این پی زمونږ پارلیمانی لیډر سردار بابک صاحب، د هغې نه وروستو نلوټها صاحب او بیا زمونږ سلطان صاحب، د چترال سردار صاحب، بیرسټر سلطان صاحب او د هغې نه وروستو زمونږ مولانا عصمت الله صاحب خبرې اوکړې او د ټولو خبرو لب لباب په صوبه د موجوده امن و امان په حواله باندې خپل ویوز، او خپلې خبرې ډیرې په تفصیل سره اوکړې او بیا په دې ټولو خبرو کښې هغوی ګیله هم اوکړه، خبرې ئے هم اوکړې او بین السطور ئے تجاویز هم ورکړل او کوم چې د صوبائی حکومت په پارټ کومې خبرې وې، هغه هم هغوی پخپله باندې پوائنټ آؤټ کړې او کومې چې توجه طلب خبرې وې، هغې طرف ته هم توجه ورکړے شوه، په دې باندې مونږ د دوئ مشکور یو۔ په دې موقع باندې چې دا د بحث یو سلسله وه او تاسو پرون هم په دې باندې چیئر مهربانی کړې وه چې مونږ به د امن و امان په مسئله باندې ډیټیل بحث کوؤ، یقیناً د صوبائی حکومت Limitations، وسائل زمونږ او ستاسو د وړاندې دی، بیا بین الاقوامی حالات، فاټا، ستره سو کلو میټر زمونږ ډیورنډ لائن، بیا د هغې هغه حالات هم ستاسو د وړاندې دی، مونږ دا نه وایو چې ګنی هغه مونږ ته په وړاندې نه دی، دې وجې نه مولانا صاحب چې کومه خبره او بیا په تسلسل سره د واقعاتو، زه به دا اووایم چې یره د نیشنل ایکشن پلان په نتیجه کښې، د ضرب عضب په نتیجه کښې، زمونږ د پولیس د سیکیورټی او د نورو ادارو د الرټ کیدو په نتیجه کښې چې کومه Ratio راکمه شوې ده، آئے دن چې به کومې دهماکې کیدلې، هره ورځ د جمعې په ورځ باندې به چې کوم لاشونه اوچتیدل، په دې زه د الله شکر ادا کوم او مونږ ټول بحیثیت مجموعی چې یره د هغې په نتیجه کښې یو ډیر بهتر صورتحال هغې

طرف ته روان دے او دا واقعات چې پکښې اوشی نو لږ ډیر هغه حالات واقعی چې یو مشکل راپیدا کړی او د هغه مشکل حالاتو په وجه باندې یو پوزیشن لږ دغه طرف ته لاړ شی خو بیا هم په دیکښې یو خبره ضرور شته چې هغه که زما د میډیا ورونړه دی، که زما وکلاء برادری ده، که زما Even که د اپوزیشن د هرې پارټۍ د لیډرشپ او د هغې او یا سویلین یا زمونږه ځومره ایجنسیز چې دی، زه د هغوی مورال ته سلام پیش کوم، چرته هم په دې صوبه کښې ځوک هغه مایوسه شوے نه دے او هغه چرته هم هتهیار نه دی غورزولی او زه په دې حواله باندې جواب در جواب څه خبره هم نشته او بابک صاحب د اے این پی د پالیسئ خبره اوکړه، یا داسې نورې خبرې، په دې وخت کښې زمونږ موجوده مسئله هغه د یو بل سره د ډیبیټ نه ده، ستا خبره او زما خبره بحیثیت مجموعی د دې صوبې خبره ده، د دې صوبې د عوامو خبره ده، د دې صوبې د مستقبل خبره ده، د دې صوبې د کاروبار خبره ده، د دې صوبې د آئنده نسلونو خبره ده، د دې د هر بچی خبره ده، د هرې خور او د هرې مور خبره ده او مونږ ته پکار دا دی چې دا مونږ په خپل ځائې باندې توجه ورکړو او کله کله پولیټیکل بیانات راشی یا اخبارات، ډپټی سپیکر صاحبه، کله کله داسې جذبات وی د یو طرف نه، دا هم د هغوی د سنجیده مشرانو یا د پولیټیکل لیډرشپ یا د قیادت خبره نه وی بلکه دا چرته یو دغه راشی د دې خبرې، غرض مې دا دے چې دا مسئله یواځې د یو فرد نه ده، دا د یو پارټۍ نه ده، دا د یو قوم نه ده، دا د یوې علاقې نه ده، دا د یو نسل نه ده، بلکه دا خبره زمونږ بحیثیت مجموعی او د دې صوبې د عوامو ده او یواځې د پښتون قوم هم نه ده، که مونږ دا اووایو که دیکښې زمونږ سره هزارې وال دی، او که سرائیکی دی او که ځومره ملګری دی، یعنی هغه هم په دیکښې Affect کیږی۔ مونږ دا هم نه وایو چې هغه زمونږ نه بهر دی، دې وجه نه مونږ دا مسئله خپله مسئله ګڼړو او که زه تاسو ته هغه فګرز ډیر په ډیټیل ته لاړ هم نشم خو دومره به ضرور اووایم چې یره په هغې کښې ځومره کمے راغلے دے یا ځومره پکښې Decline راغلے دے او دا چې یره مونږ په دې وخت کښې چې کوم د ټول سیکیورټی ایجنسیز، د هغې مونږ یو ډیر مضبوط نیټ ورک جوړ کړے دے او هغې د پاره مو کمیټیانې جوړې کړې دی او هغه کمیټۍ د ډویژنل سطح باندې په

ضلعی سطح باندې او هغوی هره ورځ Update یو بل خبروی چې یره په کوم ځائې کښې څه حالات دی؟ نو دې وجه نه یعنی زه که هغه زمونږ د سی ټی ډی، یا د پولیس یا د ملیشا یا د فوج، یا د هغوی چې کومې ایجنسئی په خپل خپل ځائې باندې کار کوی، یعنی هغوی د دې نه خپله توجه نه ده هټاؤ کړې، زه دوئ د پاره دا خبره د دې کومه چې زه دوئ ته اطمینان ورکومه چې په دې حالاتو کښې چرته هم حکومت دا خپله مسئله ګرځولې ده، دا ئے خپله مسئله Own کړې ده او د دې د پاره Day and night هغوی لګیا دی او هغه خپل کوشش کوی۔ دوئ د حاجی حلیم خان صاحب خبره اوکړه، مونږ ټول د هغه په غم کښې هم شریک یو خو د هغې نه فوراً پس زمونږ وزیر اعلیٰ صاحب او د افغان سفیر هغه ئے راغوښتلے دے او هغوی سره ئے د انجمن تاجران او یو ډیر لوئې ډیټیل ډسکشن سره، د حلیم صاحب بچی هم دې میټنګ کښې راغوښتلی وو او بیا د حاجی حلیم بچی هغوی اسلام آباد ته هم، یعنی په دیکښې چې دا حکومت د هغوی د دې غم نه بهر نه دے، د دوئ په دې غم کښې د زړه د اخلاصه شریک هم دی او دا خبره خو ټهیک هم ده که دلته بزنس خرابیږی، که دلته زما انوسټرز د دې ځائې نه ځی یا زما هغه خلق چې هغه دلته Discourage کیږی نو ظاهره خبره ده چې د دې صوبې په معیشت باندې به څومره خراب اثر غورځیږی؟ دې وجې نه مونږ هغوی ته د سیکیورټی، د تعلیمی ادارو خبره ئے اوکړه او دا ټهیک خبره ده یعنی څه خو به مونږ Ground reality ته هم راځو چې زما د تعلیمی ادارو د سکولونو د کالجونو او د تعلیمی انسټیټیوشنز د هغې څومره تعداد دے، بل طرف ته زما د صوبې څه پوزیشن دے، نو هغه چې مونږ په هغې خبره کوؤ چې یو یو سپاهی هم رسی، دی وجې نه دا د یو Awareness په بنیاد د سلطان محمد صاحب توجه مې دې طرف ته راګرځوله چې دا خبره نه ده، دا صرف د Awareness د پاره چې تعلیمی ادارو کښې د هغې پرنسپل، د هغې پروفیسرز چې هغه الرټ وی او د خپل سیکیورټی ګارډز او د هغې پراپر ټریننګ او د هغې پراپر تربیت یو Awareness په بنیاد Otherwise دا خبره د دوئ ټهیک ده چرته هم Negligence is some thing else چې هغه Negligence چرته اوشی یا څه خبره اوشی خو د هغې ایف آئی آر یا د هغوی خلاف داسې قطعاً دا خبره نشته او

که دا په غلط فهمئ موجود وی نو داسې څه خبره باندې د حکومت پالیسی دا نه ده چې یو ځائې کښې داسې Incident کیږی، هس د هغې ما خو تاسو ته اووئیل چې د Negligence د هغه نه پوچھ ګچھ کیدے شی یا د هغه توجه راګرځولې کیدې شی خو داسې خبره به نه وی ځکه خو مونږ په War on Terror کښې د ون پرسنټ چې مونږ ته مرکزی حکومت راکوی، مونږ د هغې مطالبه د درې فیصد کړې ده، درې فیصد د اضافې هم کړېده او دا په این ایف سی کښې هم کړې ده او دا د ECNEC په میټنګ کښې او مسلسل مونږ وایو په سی سی آئی کښې هم او زمونږ هم دغه یوه خبره ده چې کوم ځائې کښې مونږ ته موقع ملاویږی چې د مرکزی حکومت توجه مونږ دې ته رااوګرځوؤ چې دا صوبه خیبر پختونخوا چې ده، مونږ په فرنټ لائن باندې موجود یو، یعنی د ټیررازم شکار کیږی زما بچی، د ټیررازم شکار کیږی زما جماعت، زما مدرسه، زما اسمبلی، زما ممبر، زما وکیل، د دې وجې نه مونږ توجه د هغوی غواړو، زه د اپوزیشن مشکور یمه چې په هر وخت او په هر ټائم کښې دوئ سپورټ هم کړے دے او دوئ دا خبره په خپل ځائې باندې کړې هم ده، یعنی مرکز ته د صوبې په آواز باندې، زه د دوئ د دې خبرې سره اتفاق ساتم او د دې د پاره زه خپله باندې دوئ ته دا یقین دهانی ورکوم چې دا څومره پارلیمانی لیډرز دی، زه سی ایم صاحب ته به او حکومت ته به، دا به بالکل زمونږه Decision وی ان شاء اللّٰہ چې مونږ به د بجټ نه مخکښې د دوئ سره په دې نزدې وخت کښې، د بجټ خبره خو لا لرې ده، بجټ ته به ستاسو تجاویز راشی خو مونږ به دیکښې یو پارلیمانی جرګه به د دوئ راغواړو، کښینو او دوئ به خپله، دوئ د پولیس خبره اوکړه او دوئ ته چا ملګرو ګیله اوکړه او چا ورته سلام پیش کړو خو زه دا وایم چې هغه بالکل په مورچه کښې دی، یعنی هغه بالکل په دې وخت کښې هغوی Day night, round the clock هغوی لګیا دی او زمونږ په دې غم کښې هغه شریک دی، پخپله شهیدان کیږی، چې کومه سیکیورټی، داسې مسئله جوړه شوې ده نو چې په ګیټ ستا کوم سپاهی ولاړ دے، هغه ورله اول غیږه ورکړې ده، هیڅوک نه دے تبنتیدلے، دې وجې نه مونږ هغوی Demoralize کوؤ هم نه، هغوی Discourage

کوؤ هم نه، هغوی مونږه Appreciate کوؤ هم او هغوی ته سلام هم پیش کوؤ او دا مو خیال دے چې نور هم د دا خپل کار تیز کړی، هغه د حمزه بابا خبره:

زړه ته جنازه د یاد د مه راوړه ارمانه

خلق ادیرې د کوره لرې جوړوی

څه غمونه چې دا څه اوشو، هغه خو اوشو خو Next د پاره چې مونږ ملاتړ یو، زمونږ خبره یوه وی، مونږ په یو Page یو، مونږ Update یو، حکومت او دوئ، نن ته هلته ناست ئې، زه دلته ناست یم، سبا به ته دلته ناست ئې او زما ملګرې به هلته ناست وی، دا هیڅ خبره نه ده، په دې وجه دا زمونږ د هاؤس خبره، د دې هاؤس نه مونږ دا پیغام لیږل غواړو چې د صوبه خیبر پختونخوا دې هاؤس ته چې دا 124 ممبران دلته راغلی دی او څه لږ کم اضافی، تین چار به غیرحاضر وی او نور خو په لسټ باندې موجود دی، څوک وفات شو، اکبر حیات خان شهید شو، دغه شان نور وفات شو رانه خو چې دا کوم دی، زمونږ یوه خبره ده، زمونږ یو غم دے، زمونږ یو پیغام دے، زمونږ یوه خبره ده او هیڅ د دوئ دا خبره زمونږ د پاره د تنقید خبره نه ده، زمونږ دا جواب هیڅ د دوئ د پاره څه جواب درجواب نه دے خو دوئ ته دا یو خبره ضرور کوؤ چې یره حکومت د صوبې هغه خپلې ذمه دارئ باندې، پخپله باندې د ادا کولو او په هغې کښې ستاسو نه د Input د اخستو، د هغې بهرپور مشکور به هم وی او توجه به هم دې خبرې ته ورکوؤ او مونږ به دا کوشش کوؤ چې چرته هم زمونږ نه داسې څه دغه نه شی، څه خبرې به داسې وی چې هغه به زمونږ په دغه کښې رانشی،May be زما دا یقین دے چې کله مونږ دغه پارلیمانی پارټۍ، د دوئ لیډرز شپ او موجوده حکومت پلس آئی جی پی صاحب او هوم سیکرټری صاحب او Law enforcement زمونږ چې څومره ایجنسئ دی، دا مونږه کښینو شاید چې د دې ښه بهتر حل د پاره نور هم یو قدم به مونږ لاړ شو او دا زما دوئ ته یقین دهانی ده چې د دې د پاره به مونږ ډیر زر ان شاء الله او مونږ کوشش کوؤ چې یره په هر لحاظ باندې مونږ دغه باؤنډری چې کوم ده، د هغې د Seal کولو، زه چونکه ټائم بالکل کم دے او د دې ټائم کم په وجه باندې اګرچې دوئ ډیر ښه Input ورکړے دے، ما که د یو یو جواب دې وخت کښې اونکړے شو نو It does not mean چې مونږ هغه Neglect کړے دے

یا مونږه Ignore کړے دے بلکه هغه مونږ د زړه په سر باندې لیکلے دے او هغه مونږ واخستو د ځان سره او ان شاء الله هغه به مونږ بیا هم د تاسو سره شیئر کوؤ، بیا به ئے هم شیئر کوؤ، الله د ماله او تاسو له د عمل توفیق را کړی چې زمونږ په موجودګئ کښې د صوبه خیبرپختونخوا چې دا د پښتنو او د دا د مینې او محبت یو ګهواره وه او ګهواره د الله تعالیٰ کړی او چې آئنده نسلونو ته مونږ یو ښکلے پاکستان، یو بهترینه صوبه او یو بهترین لاره ورته پریږدو۔ شکریه، میډم سپیکر صاحب۔

محترمہ ڈپٹی سپیکر: تھینک یو، مظفر سید صاحب۔ٹائم نماز کیلئے بہت کم ہے۔

Mushtaq Ghani Sahib, do you want to add some thing?

جناب مشتاق احمد غنی (مشیر برائے اعلیٰ تعلیم): Yes, just a few minutes. Thank you very much Madam Speaker.۔میں صرف یہ کہنا چاہوں گا کہ میں توقع کر رہا تھا اپوزیشن سے کہ وہ کچھ امریکہ کی بھی بات کریں گے، کچھ افغانستان کی بھی، کچھ ہندوستان کی بھی کیونکہ یہ دہشتگردی جہاں سے ہو رہی ہے ہمارے صوبے کے اندر اور ہمارے لوگ وہاں پر چھپے ہوئے ہیں تو اس میں تو امریکہ سے بھی پوچھنا چاہیے کہ وہ وہاں پر کیا قابلی پلاؤ کھانے گئے ہوئے ہیں یا دہشتگردی کی جنگ ختم کرنے کیلئے وہاں افغانستان میں بیٹھے ہیں؟ اور پھر افغانستان کی سرحد ہمارے خلاف استعمال ہو رہی ہے تو افغانستان کی بھی ذمہ داری ہے اور ہم یہ بھی جانتے ہیں کہ ہندوستان کے قونصلیٹ جو ہیں پاکستان کے خلاف کام کر رہے ہیں لیکن ان کا کوئی ذکر کرنا شاید مناسب نہیں سمجھا گیا لیکن میں آپ کی وساطت سے بابک صاحب سے یہ ضرور عرض کروں گا کہ اب وہ دور نہیں ہے، صوبے میں اس طرح کے حالات نہیں ہیں، یہ ضرب عضب کے کچھ Impacts ضرور آرہے ہیں لیکن پچھلے ڈھائی سال آپ دیکھیں تو اللہ کے فضل سے بہت امن سے گزرے، اکادکا واقعات ضرور ہوتے رہے، آپ کے دور میں تو آپ کی اپنی لیڈر شپ نے یہ صوبہ چھوڑ دیا تھا اور وہ تو چارسدہ بھی نہیں آسکتے تھے پشاور تو دور کی بات لیکن گورنمنٹ آپ کی تھی، آج ہماری گورنمنٹ میں اللہ کا شکر ہے کہ وہ آسانی سے سارے لوگ آتے جاتے ہیں، صوبے کے اندر اور حالات وہ نہیں ہیں جو آج سے بہت پہلے تھے اور جس پولیس کو ہم Criticize کر رہے ہیں کہ ہم نے غیر سیاسی کیا ہے، میں آپ سے صرف دو چار فگرز شیئر کرتا ہوں، جب سے نیشنل ایکشن پلان بنا ہے اور فوج ہمارے ساتھ بالکل تعاون

میں ہے، ہم نے ابھی تک ایک دوسرے کے ساتھ مل کر 18 ہزار279 سرچ اینڈ سٹرائیک آپریشنز کئے ہیں، ہم یہی کر سکتے ہیں کہ مجرموں کو تلاش کریں کہ کہاں پر وہ چھپے ہوئے ہیں تو 18 ہزار ہم نے آپریشنز کئے ہیں اس سال میں اور 62 ہزار لوگ ہم نے Detain کئے ہیں اور 18 ہزار سے زائد ہم نے گنز اور ایمونیشن جو ہے، وہ Recover کیا اور چھ لاکھ سے زیادہ جو یہ ایمونیشن ہے، وہ ہم نے Recover کیا۔ کچھ 1183 kg ہم نے Explosives ان سے برآمد کیا، کوئی چار لاکھ سے زیادہ ہم نے ہاؤسز کو چیک کیا اور اس میں ایف آئی آرز 12 ہزار 980 کے قریب ہم نے کاٹی ہیں، کوئی ایک لاکھ 89 ہزار سے زائد ہم نے ہوٹلز چیک کئے اور 2191 ایف آئی آرز اس میں درج ہوئیں، تو یہ کام کیا جا رہا ہے، اس صوبے میں لاء اینڈ آرڈر کو ٹھیک کرنے کیلئے پولیس اور باقی ادارے مل کر کر رہے ہیں، ہم نے Snap checking کی، Snap checking میں کوئی ایک لاکھ 25 ہزار کے قریب ہم نے Suspects detain کئے، کوئی 24 ہزار سے زائد ہم نے افغانوں کو چیک کیا جن میں سے 12 ہزار 700 کے خلاف ایف آئی آرز درج ہوئیں۔ اس میں کوئی 3 لاکھ سے Above سکولز چیک ہوئے، کوئی 15 ہزار 300 سے زائد سکولوں کو ایڈوائس جاری کی گئی، چھ ہزار 537 ایف آئی آرز اس میں درج ہوئیں، 21 ہزار سے زائد بس اڈے چیک کئے، کوئی ایک لاکھ سے زائد Other vulnerable places ہیں چیک کی گئیں، تو یہ سارا کام وہ پولیس کر رہی ہے آپ کے صوبے کے اندر جس کے اوپر افغان مہاجرین کا بھی بوجھ ہے، وہ بھی وہ ہی دیکھ رہی ہے، جس کے اوپر آئی ڈی پیز کا بھی بوجھ ہے اس کو بھی وہ ہی دیکھ رہی ہے اور یہی پولیس آپ کے تھانہ کچہری اور War against terror بھی لڑ رہی ہے۔ میڈم سپیکر! (تالیاں) ہمیں حقیقت کا سامنا کرنا چاہیے، یہ ہم سب کا ملک ہے، ہم ادھر بیٹھے ہوں یا ادھر بیٹھے ہوں، ہم تقریریں تو کر رہے ہیں لیکن ساتھ ہی کوئی تجاویز بھی تو دے دیں کہ اس عفریت سے، گورنمنٹ کی تو Determination ہے، کمٹمنٹ ہے، جیسے ہم نے پولیس کو اپنے لئے استعمال نہیں کیا، اس قوم کیلئے استعمال کر رہے ہیں، اس کو تب ہم نے De politicize کیا ہے اور جب De politicize کیا تو پولیس کی Efficiency بڑھانے کیلئے ہم نے پولیس سکول آف انوسٹی گیشن، پولیس سکول آف ایکسپلوسیو ہینڈلنگ، پولیس سکول آف انٹیلیجنٹس، پولیس سکول آف آئی ٹی، یہ ہم نے قائم کئے تا کہ پولیس کو عصر حاضر کے تقاضوں سے ہم آہنگ ٹریننگ دی

جا سکے، ماضی کی وہ پولیس نہ رہے کہ جو صرف ایم پی ایز یا ایم این ایز یا منسٹروں کے آگے ہاتھ باندھ کے کھڑی رہی بلکہ اس کو ہم ایک فورس کے طور پر Develop کر رہے ہیں اور یہی فورس جو ہے آج ہماری حفاظت کیلئے اپنی جانوں کی قربانی دے رہی ہے اور آپ شبقدر کا واقعہ دیکھیں، سب سے پہلے جو شہید ہو رہا ہے وہ پولیس کا سپاہی وہاں پر ہو رہا ہے۔ تو میں یہ سمجھتا ہوں کہ حکومت اور اپوزیشن ہم سب کا ایک ایشو ہے، ہم سب کا یہ ملک ہے اور دشمن ہمارا چھپا ہوا ہے، آپ سو کیمرے لگا لیں، سو راستے بند کر لیں، میں نے اس دن بھی ایک 'ٹاک شو' میں کہا کہ جب تک ہم چاروں صوبے اور مرکزی حکومت، مرکزی حکومت نے تو ہمیں بالکل سائڈ پر چھوڑا ہوا ہے، ایف سی کا ہم بار بار مطالبہ کیوں کرتے ہیں کہ وہ دے؟ تا کہ اس بارڈر کو ہم چیک کر سکیں کہ اتنا Easily accessible کسی دہشتگرد کیلئے نہ ہو۔ سی ایم صاحب نے کہا کہ اگر ایف سی نہیں دے سکتے تو پھر ہمیں رینجرز دے دیں، رینجرز ہم نے صوبے کیلئے نہیں مانگے، ہم نے فاٹا کی اس باؤنڈری لائن کیلئے مانگے ہیں تا کہ اس کو ہم دہشتگردوں کو آنے سے روک سکیں، ان کو کوئی چیک کر سکے کیونکہ ہماری پولیس کو تو وہاں پر رسائی حاصل نہیں ہے۔ تو میڈم سپیکر! Will کی ضرورت ہے، فیڈرل گورنمنٹ کو ہمارے ساتھ بیٹھنا ہو گا، یہ ایک غریب صوبہ ہے، اس کے اتنے زیادہ وسائل نہیں ہیں کہ ہم جدید ترین ٹیکنالوجی اسی بجٹ کے اندر لے آئیں، ہاں ہمارے اپنے پیسے دے دیں، ہم پھر بھی یہ کر سکتے ہیں، جو ہمارے بقایاجات ہیں، اللہ کرے ہمیں توقع ہے کہ وہ دیں گے لیکن جلدی دے دیں، ہم مزید پولیس کو جدید چیزوں سے Equipped کرنا چاہتے ہیں۔ ہم سے پہلے تو پورے صوبے میں ایک دو BDSs تھے، بم ڈسپوزل یونٹ، آج ہم نے ہر ضلع میں بیس بیس افراد پر مشتمل قائم کر دیئے ہیں، کیا یہ ہماری پرفارمنس نہیں تھی؟ آج ہمارا Explosive Handling کا جو سکول ہے، آپ جائیں اس میں وزٹ کریں، پشاور میں دیکھیں ہم نے روبوٹس منگوائے ہیں، پہلے خود ہمارے پولیس کے لوگ جا کر اس کو Defuse کرتے تھے، کسی بھی ڈیوائس کو، آج ہمارے روبوٹس جا کر اس کو Defuse کر رہے ہیں تا کہ ہمارے جوانوں کی زندگیاں بچ سکیں۔ تو حکومت، پولیس، ہم سب بھرپور کوشش کر رہے ہیں کہ یہ جو لاء اینڈ آرڈر ہے، اور جیسے مظفر سید صاحب نے کہا پہلے کی نسبت کرائمز میں، جرائم میں، اغواء برائے تاوان میں بہت Visible کمی آئی ہے لیکن المیہ ہمارا یہ افغانستان کا بارڈر ہے۔ حلیم جان صاحب کی آپ نے مثال دی، ان کو سیکورٹی

گورنمنٹ نےProvideکی ہوئی تھی لیکن اس کے باوجود انہوں نےManageکر لیا اور جتنی بھی کالیں آتی ہیں، ساری افغانستان کی سمز سے آتی ہیں۔ چیف منسٹر صاحب نے افغانستان کے ایمبسڈر کے ساتھ میٹنگ کر کے اس کو کہا کہ یہ آپ خدا کیلئے اپنی سرحد کے اوپر یہ جو ٹاور ہے، اس کو بند کروادیں تاکہ آپ کے سنگلز نہ آئیں یہاں پر اور کچھ اس میں کمی واقعہ ہو سکے لیکن ابھی تک اس پر بھی کوئی کام نہیں ہوا، لیکن کام تب ہوگا میڈم سپیکر! جب وفاقی حکومت اس میں سنجیدگی کا مظاہرہ کرے گی اور ہم سب کو ساتھ لے کے چلے گی اور ہم اپوزیشن سے بھی یہ درخواست کریں گے کہ آپ ٹائم مقرر کریں، ہم مقرر کرتے ہیں، ہم بیٹھ جاتے ہیں، بیٹھ کے ہم ایک دوسرے سےViews exchangeکرتے ہیں کہ ہم کس طریقے سے اس دہشتگردی کا مل کر مقابلہ کر سکتے ہیں؟ یہ ہم سب کا مسئلہ ہے اور یہ جو لاشیں ہم اٹھاتے ہیں، آپ ہی نہیں، ہم سارے روز اٹھا رہے ہیں، ہم نے اس کا سدباب کرنا ہے کہ ہم اس خفیہ دشمن کو، Hidden enemy کو ہم کیسے اس سے اپنے صوبے کوProtectکر سکتے ہیں؟ تھینک یو ویری مچ، میڈم۔

Madam Deputy Speaker: Thank you, Mushtaq Sahib. The sitting is adjourned till Friday, 25th March 2016, 03:00 pm. Thank you.

(اجلاس بروز جمعة المبارک مورخہ 25مارچ2016ء بعداز دوپہر تین بجے تک کیلئے ملتوی ہو گیا)